

PREMIS LITERARIS HOMILIES D'ORGANYÀ 2019

Pere Gorgoll Noell ● Juli Capilla ● Berta Anglada i Oriol
Joel Aubet Nevado ● Rosa Gurrera ● Manel Gibert Vallès
Jana Roy Guirado ● Jesús Obach Manrique ● Pep Capdevila Capel

PREMIS LITERARIS HOMILIES D'ORGANYÀ
2019

PREMIS LITERARIS
HOMILIES D'ORGANYÀ
2019

Premis Literari Homilies d'Organyà 2019
© dels textos: els seus autors i les seves autores
© de la present edició: Ajuntament d'Organyà

Primera edició: setembre de 2019
Fotografia de la coberta: *Minimalista*, d'Àngels Díaz
ISBN: 978-84-09-13088-7
Dipòsit Legal: L 467-2019
Imprès a Lleida

És prohibida la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment sense la prèvia autorització de l'editor

Presentació

Us oferim en aquest volum les obres guardonades en els **Premis Homilies d'Organyà** corresponents a l'any 2019. Hi trobareu la guanyadora i finalista del premi Pirineu de narració literària, les guanyadores dels premis Lletres de Dones, Joves Autors i Germans Espar i Tressens, l'obra poètica guanyadora del premi Josep Grau i Colell i les guanyadores del premi Narieda, integrada per les escoles de Coll de Nargó, Organyà i Peramola, premi que s'institueix enguany amb la voluntat d'incentivar la creativitat literària dels nens i de les nenes del territori. En total han estat 253 les obres originals que s'han presentat al concurs en el conjunt del premis, una dada prou eloqüent pel que fa al creixement i el prestigi dels guardons.

Aquest 2019 és un any especial per a Organyà i les *Homilies*, atès que es commemora el centenari de la mort de Joaquim Miret i Sans, l'investigador que va fer l'extraordinària troballa del manuscrit a la rectoria de la vila. D'aleshores ençà, Organyà és considerat un referent de primer ordre en els orígens i la història de la llengua catalana com a vehicle d'expressió literària. És en aquest context que van nèixer els **Premis Homilies d'Organyà** i és a partir d'aquest patrimoni documental que la vila alturgellenca es projecta a tot el domini lingüístic del català.

Els premis literaris s'insereixen en la **23a Fira del Llibre del Pirineu**, que Organyà acollirà els pròxims dies 30 i 31 d'agost i 1 de setembre. Es tracta de la gran festa de la literatura pirinenca que comptarà amb desenes d'escriptors i escriptores que hi presentaran les seves darreres novetats i amb tot un seguit d'actes entre els quals destaca la Carrerada de Llibres i les *homilies modernes*, que cada any s'encarreguen a personalitats del món de les lletres i del pensament.

Els jurats dels premis literaris Homilies d'Organyà 2019 han estat formats per les persones següents:

Premi Pirineu de narració literària: Isidre Domenjó, Montse Ferrer, Antoni Fiol, Roser Pubill i Josep M. Vigo

Premi Josep Grau i Colell de poesia: Joan Graell, Jaume Invernón, Marta Jordana, Enric Quílez i Conxita Rabasa

Premi Alt Urgell de joves autors: Ester Farran, Albert Galindo, Eva Múrica, Arnau Orobitg i Eva Serra.

Premi Lletres de Dones de relats curts: Txema Díaz Torrent, Dolors Espluga, Roser Guix, Anna Martí i Teresa Vilaró.

Premi Germans Espar i Tressens de relats viscuts: Sol Gasch, Genisa G. Carricondo, Carme Puig, Julio Quílez i Carme Ribó.

Premi Narieda de redacció infantil: Marta Mejías, Iris Parra, Carme Pena i Joan Reig

Els premis literaris Homilies d'Organyà es completen amb el **Premi Albert Vives de periodisme** a la trajectòria professional, que atorga Òmnium Cultural Alt Urgell.

Índex

<i>No te'n vagis</i>	
Pere Gorgoll Noell	9
<i>Pare, vens a per mi?</i>	
Juli Capilla	29
<i>Galetes de mantega</i>	
Berta Anglada i Oriol	55
<i>Girs a pedals</i>	
Joel Aubet Nevado	67
<i>Altres terres, altres temps</i>	
Rosa Gurrera	73
<i>Port del silenci</i>	
Manel Gibert Vallès	85
<i>El rellotge d'or</i>	
Jana Roy Guirado	105
<i>Viatge a la muntanya màgica</i>	
Jesús Obach Manrique	107
<i>L'aventura del tronc màgic</i>	
Pep Capdevila Capel	109

Premi Pirineu

Dotat per l'Ajuntament d'Organyà

NO TE'N VAGIS

Pere Gorgoll Noell

Obra guanyadora

La Joana mira fixament la pantalla del portàtil. S'està una estona immòbil i no sap exactament què pensa. Mou lleugerament el cap, es treu les ulleres amb un gest mecànic i les deixa sobre l'escriptori. Amaga la cara entre les mans. No es pot concentrar, però no és això el que més l'amoïna. Torna a mirar la pantalla del portàtil. Tanca els ulls un moment i sospira amb un deix d'inquietud. I d'estupefacció. S'ha fet fosc i la mitja penombra del despatx la tranquil·litza una mica, però ja no es pot estar més estona asseguda i d'un salt s'aixeca de la cadira i s'acosta a la finestra. Observa els llums del carrer i s'adona que una boira incipient es belluga lentament entre l'esmoreïda claror i desdibuixa les coses. Escolta la remor esmunyedissa del riu. Li agradaria submergir-se en les seves aigües i deixar-se anar, a la deriva, com una ombra més, com un somni gris i anònim, fins al mar. Ressegueix els vidres entelats amb els dits. Hi dibuixa un núvol. Un cotxe estripa durant uns segons el silenci. Diuen que demà nevarà. Què més voldria! Fa dies que se sent fràgil, vulnerable, i la neu sempre l'ha convidat a recollir-se i asserenar-se. No vol pensar en res i no es pot permetre el luxe de sentir res: ha d'acabar l'article per a la

revista del col·legi de metges sense més dilacions. Ja fa dies que l'hi reclamen i ella sempre compleix els compromisos. Precisament per això s'ha volgut quedar sola aquest cap de setmana i no ha acompanyat el seu home i els seus fills a fer la preceptiva visita de cada mes als sogres. Però ara es nota cansada, potser més aviat abatuda, i per un moment no sap on és. Per això s'espanta quan sona el telèfon. És el seu home. Que es quedaran a dormir a casa dels seus pares i no tornaran fins demà. Que anirà a treballar sense passar per casa i que ja deixarà els nens directament a l'escola. Que no pateixi. Patir? No, no ho farà. No ha patit mai per ells. Al contrari, se sent alleugerida. Avui no es veuria amb cor d'estar pendent de ningú. Necessita aïllar-se. Quan penja el telèfon veu que s'ha apagat la pantalla del portàtil i torna a asseure's. Mou el ratolí i davant dels ulls apareix una petició d'amistat del Facebook. Llegeix un altre cop el nom i torna a sospirar. Només és un nom, un de molts, sense cap rostre per identificar-lo amb seguretat. Llegeix, més atentament del que voldria, el perfil. Assaboreix les paraules lentament. La prosa exuberant i apassionada, amb un molest regust de totalitarisme existencial, li és molt familiar. Concentra l'atenció en les imatges: una església, una escola, uns carrers. I un riu. Observa atentament les aigües cristal·lines, les devora amb ansietat i les engruna en la memòria. Sap, sense cap mena de dubte, qui és. Però la Joana també sap que no és possible. Una broma de mal gust d'algun tocat de l'ala, segurament. Les xarxes socials en van plenes, d'éssers emocionalment estèrils. Mira de reüll el tercer calaix de l'escriptori. Fa anys que no l'obre. És ple de coses velles, sense vida, però encara li poden fer mal.

Dubta. Finalment obre el calaix, però el tanca de seguida. Mou el cap d'un costat a l'altre, com si es volgués treure de sobre una nosa i no ho aconseguís. No sap per què ha conservat durant tants anys aquests objectes exhausts. Mira el rellotge de paret. Hauria de sopar alguna cosa, però no té gens de gana. D'una revolada surt del despatx i ja al rebedor agafa l'abric del penjador, obre la porta i surt a fora. Quan tot just ha fet un parell de passos, s'atura, es gira i torna a obrir la porta. Se'n va de nou cap al despatx. No ha apagat el portàtil i tampoc no ho fa ara. Acompanya lentament el cursor fins a un petit rectangle de color blau i, amb un ostensible tremolor als dits, accepta la sol·licitud d'amistat.

L'aire fred l'assossega lleugerament. Camina sense pressa. La boira no li deixa veure amb nitidesa les cases arrengrades a cada costat ni els rostres de la poca gent que camina pels carrers. Comença a ploure suaument sobre l'empedrat i pensa en aquells versos tan tristos de Verlaine: "Plora en el meu cor com plou sobre la ciutat." No sap per què els ha recordat. Fa molt de temps que ha exclòs conscientment la poesia de la seva vida. La paraula poètica és la que expressa més bé que el món, encara que aparentment continuï sent el mateix, sempre és diferent i provisional, i mai no s'acaba de definir del tot. I la Joana va decidir extirpar la contingència de la seva vida dedicant-se en cos i ànima a la medicina. Sent el lladruc d'un gos i comença a caminar més de pressa, amb el cap jup. Mira sense interès la vorera. Ara que s'hi fixa més bé, sembla aiguanau. De mica en mica va alentint el pas fins que s'atura al bell mig del

pont. Observa el riu. No són les mateixes aigües. Tampoc el mateix riu. Amb el peu arrossega lleugerament les fulles humides que s'escampen sobre el terra. S'ajup i n'agafa algunes, i sent la mateixa olor aspra de la descomposició que sentia quan, adolescent, s'estirava sobre l'herba i deixava que l'olor del seu cos es barrejés amb l'olor de la terra molla. La memòria recupera imatges gairebé tangibles, però amarades d'una ambigüitat que ella qualifica, fent un esforç per afegir una mica d'ironia al seu capteniment, de decadent. Tardes jugant amb l'aigua del riu sota la pluja, passejades entre els arbres frondosos de la ribera, tardors entumides, grises, impregnades de rostres ara arraconats pel temps, el desig insolent d'uns llavis, somnis a cau d'orella, dolors latents rere els somriures. Per què, des que ha llegit el seu nom, no ha pogut deixar de pensar-hi? Tot el que van viure és sepultat en un espai i un temps que ja no existeixen, i no es vol sentir condicionada per cap experiència del passat. Però no és sincera. Potser durant tots aquests anys s'ha volgut demostrar que és lliure, que no necessita res ni ningú, que sap caminar sola, però ara sent la bellesa insolent i dura del record com un impacte inesperat que li fa mal. El temps i la Joana s'examinen. Ella és forta i vol recuperar la seguretat que tenia abans de rebre la sol·licitud d'amistat i es mostra altiva, com les pedres mil·lenàries sobre les quals s'ha construït i destruït tantes vegades aquest poble abandonat entre muntanyes. La Joana i el record es desafien. Han crescut, tots dos, separats per la decisió de la Joana de tallar els vincles amb tot el que l'envoltava. Volia oblidar i ser lliure. No volia que el record condicionés la seva identitat. Independent de tot i de tothom, sense reconèixer cap

obligació, va ser rigorosa, gairebé cruel, i n'és més conscient ara que no pas en el moment de prendre la decisió. No volia cap deute, cap afecte, cap compassió. Ni tampoc cap reconeixement. I, sobretot, no volia sentir mai més res. Va decidir construir una nova vida des de l'oblit més absolut. Però, per primera vegada en molts anys, dubta, i sospita que l'única cosa que ha aconseguit és només amagar les esmolades arestes de la memòria. Arruga lleugerament les celles. S'ha de controlar, no pot deseixir-se d'aquesta manera i perdre tot el que li ha costat tant de guanyar: una carrera, una família, una estabilitat. Vol demostrar-se que el que li arriba del passat la deixa indiferent. Aleshores, però, d'on emergeix aquesta inquietud? Per què ha acceptat la sol·licitud d'amistat si sap que no hi pot haver cap continuïtat? No ha tingut mai la necessitat de compadir-se ni de compadir ningú, ha volgut ser exigent amb tothom, començant per ella mateixa, i ha tallat dràsticament qualsevol intent de xantatge emocional en les relacions que ha tingut, tant professionals com personals. La Joana sacseja el cap amb impaciència. Decideix que les imatges que li arriben del passat no són seves, no s'hi reconeix, i, per tant, no ha de témer res. Com es pot tenir por d'una cosa que no existeix? De tot allò fa molts anys i no es vol deixar seduir per la malaltissa i fal·laç nostàlgia que li desperta un nom escrit en un espai virtual que mai no ha considerat seriosament, més enllà de servir-li de simple entreteniment. La Joana, tanmateix, no pot deixar de pensar-hi i, encara que intenti ignorar-les, escolta atentament les tímides veus que parlen dins el cor. Aquelles veus que no sap si l'estimen, però l'acompanyen, l'aconsellen i de tant en tant l'adverteixen.

Repenjada a la barana del pont, mira les aigües i deixa que els pensaments s'enfonsin en la fredor silenciosa del riu. No s'adona que ha començat a nevar amb força i les volves de neu se li enganxen als cabells. Escolta el so de les campanes de l'església com un metrònom de les hores que suren sobre el seu cansament, i de sobte té la necessitat de perdre's en la fosca incandescent, que lentament se li empelta als ulls. Mira el riu un altre cop, amb desconfiança, i, a poc a poc, gairebé d'esma, la prudència li assenyala la necessitat imperativa d'ignorar-lo i s'endinsa en els carrers ombrius del poble. Però les aigües del riu no l'abandonen, i ressonen impassibles en algun esvoranc de la memòria. Les botigues estan tancades i amb prou feines li arriba la remor de la música de l'interior dels bars. Imagina la gent bevent, recollida al voltant d'una taula, i aquest pensament la transporta fins a una petita taverna, bruta i desolada, on va aprendre a descobrir el desig i els primers símptomes del desamor. Recorda unes mirades la calidesa de les quals es diluïa en el desconcert que els generava un món inexplorat, recorda les mans que amb timidesa es tocaven, clandestinament, i la por de fer massa evidents les debilitats i vulnerabilitats de dos cossos adolescents. Somriu lleugerament. Es van prometre amor etern tot menjant dos entrepans oliosos i bevent cervesa, però ara sap que només estimaven espectres fantasmals apareguts de les profunditats d'un desig incipient i incompreensible. S'atura i intenta recordar què sentia exactament, però alguna cosa li ho impedeix, alguna cosa que ha mantingut amagada durant molts anys i que ara lluita cada vegada amb més intensitat per revelar-se. La Joana no ha volgut acceptar l'amor com una manera absoluta de viu-

re. L'amor s'assembla molt a aquestes volves de neu, fredes i efímeres, esquerpes, que en tocar l'empedrat encara calent es fonen un cop i un altre sense haver tingut temps de solidificar la tragèdia de la vida que germina entre les esquerdes de tants dies de sol inclement. La memòria és l'únic paradís del qual no podem ser expulsats, la podem visitar un cop i un altre i reinterpretar, però no ignorar, i potser per això la persistència de la neu sobre els carrers els acaba emblanquintant i transformant en uns carrers diferents, desconeguts. La Joana aixeca el cap i mira les petites destil·lacions de llum que les volves de neu espargeixen nerviosament en l'aire, i es nega a reconèixer les cristal·litzacions del record en aquell espai interior esqueixat. Però l'esforç que fa és inútil. Un vel de dolor que ha volgut estripar als suburbis de l'oblit abriga encara el seu esdevenir, la seva voluntat de ser. La Joana no ignora els canvis que fracturen la vida de qualsevol ésser humà i assumeix que tot és provisional. I que som incapaços d'assimilar els esdeveniments que ens colpegen en un espai de temps massa curt. I que per això lluitem per la preservació d'un instant, per tenir un punt de referència etern i immutable que ens alliberi de la provisionalitat. Però res no és ni serà mai igual. Mai. Tot el que durant tants anys ha mantingut arraconat en un solc ignorat de la memòria ara se li comença a manifestar implacablement carnal en aquesta freda nit sense amor i sense història.

La Joana s'atura davant la porta d'un bar i mira entre els vidres glaçats. Entra. S'asseu i demana un gintònic. Observa el local sense gaire interès. Sembla que ningú no

s'ha fixat en la seva presència més enllà del cambrer. Li agradaria tornar-se a sentir desitjada, però de seguida aparta aquests pensaments i es concentra en la beguda. Quant de temps feia que no es bevia un gintònic? Però potser el que hauria de preguntar-se és per què ha sentit la necessitat de demanar-ne un. Ja fa estona que sap la resposta. En una taula molt semblant a aquesta l'alcohol li va fer despertar per primera vegada el desfici de ser posseïda. Mou el cap un altre cop. Mira al seu voltant. Tres homes discuteixen apassionadament sobre l'heroi d'un partit de futbol i just al costat uns joves intenten resoldre els misteris de l'existència acompanyats d'un nombre indeterminat d'ampolles de cervesa i crits a dojo. Somriu. El cambrer sembla inquiet. És tard i es mira amb perplexitat i una dosi considerable d'angoixa tota aquesta colla de clients tocaradans que semblen disposats a fer-lo plegar a deshora. I la seva inquietud augmenta quan la Joana demana un altre gintònic.

La Joana comença a notar sensiblement els efectes distorsionadors de l'alcohol. Els objectes i els éssers naveguen sense rumb a través del seu camp visual en una mena de flux intemporal, però se sent més serena o, si més no, més predisposada a deixar-se seduir amb benevolència per la integritat moral de les decisions que ha pres al llarg dels anys. Les coses no passen perquè sí, es justifica amb un tòpic inútil, i recupera aparentment el control dels pensaments un altre cop. Li encanta lligar caps, veure-ho tot rodó, sempre amb un perquè perfectament resolt. Ara s'intenta convèncer de l'absurditat de la idea que tot flueix, que tot canvia, que no ens banyem dos cops al mateix riu ni visitem dos cops la mateixa ciutat. Ni besem dos cops els

mateixos llavis. Ni vivim dos cops el mateix dia per molt rutinari que el percebem. Tot això són ximpleries, frases fetes indemostrables, absurdes reflexions d'aquell filòsof trist el nom del qual ja no recorda. Perquè els canvis els escollim, n'està segura, som nosaltres els que decidim on som i on volem anar, i no pas l'atzar o un presumpte fluir incontrolable de l'univers. L'atzar és l'excusa perfecta per als porucs. I ella no n'és, de poruga. S'ha mantingut ferma en les seves conviccions durant tots aquests anys i res no l'ha distret del seu objectiu: convertir-se en una cirurgiana reconeguda arreu del món. Recupera la fermesa i això la fa sentir cada vegada més eufòrica. Escura la copa i és a punt de demanar un tercer gintònic, però veu que s'ha quedat sola. Vacil·lant lleugerament s'aixeca de la cadira i s'acosta al taulell. El cambrer la mira amb un somriure alleugerit i li fa algun comentari banal sobre el temps que la Joana no escolta. Paga i surt.

Neva amb més intensitat i comença a tenir dificultats per caminar sobre el fi mantell de neu. No té ganes de tornar a casa, però fa fred i hauria de fer un pensament. Mira el rellotge. És tard. Sempre és tard. Mentre camina arriba a la conclusió que no és veritat que vulgui sentir-se desitjada, no li escau aquest paper passiu. Què és el desig? Saber esperar? Pensar que no tot està decidit? Negar-se a acceptar el món tal com l'hem heretat? O potser simplement viure sense la pedanteria de creure's que la felicitat és un punt d'arribada definitiu? La Joana ha satisfet el desig de la mateixa manera que ha saciat les ganes de menjar xocolata,

com una simple necessitat corporal sense més transcendència. No ha desitjat mai el seu home i probablement per això encara estan junts. Han conviscut durant anys i han tingut dos fills. S'han respectat i han construït alguna cosa semblant a una família sense la nosa d'una necessitat visceral, primitiva i irracional. El desig és una simple nostàlgia d'un record que amb els anys es va apaivagant. Ha passat llargues temporades sense desitjar res ni ningú, i només esporàdicament ha ressorgit, i llavors, sense remordiments de cap mena, l'ha satisfet sola o en algun cos anònim. I sap que fa un moment, al bar, el desig que ha sentit no era res més que una impertinent enyorança barrejada amb els efectes estabornidors de l'alcohol. El desig, doncs, no era real, i vol tallar de soca-rel aquests pensaments que li fan sentir la molesta necessitat de satisfer plaers i esperances estèrils. Però l'absència de desig pot ser la mort. Qui no desitja viu atrapat en el passat, i la Joana no vol ni tan sols admetre el desig com un ressort que l'ha empès a assolir els seus objectius professionals. S'asseu en un banc del carrer i deixa que les volves es fonguin sobre el seu rostre. Intenta concentrar-se en la neu. No vol obsessionar-se. Demà haurà d'afrontar com sempre una vida que no la satisfà. Torna a estar amoïnada, indecisa, espantada. Buida. Però no, no ha de tenir por, i s'exigeix serenitat. Veu un altre bar obert i sap que no hi hauria d'entrar, però ni tan sols té temps de dir-se "no" que ja és dins. Aquest està més ple. S'asseu i demana un tercer gintònic. Beu ignorant la remor de paraules que es barregen les unes amb les altres. I, a mesura que escura el tercer gintònic, cada vegada té més dificultats per aïllar les converses que l'envolten d'altres

converses escenificades en un altre bar i en un altre temps.
Les llargues converses amb la Cecília.

No pot deixar de pronunciar el seu nom en veu baixa i no tarda gaire a perdre el compte de gintònics. Tanca els ulls amb força. No vol recordar la seva cara, però no ho aconsegueix, i ho interpreta com una mostra de feblesa inadmissible. La Joana no es veu així, no té cap necessitat d'autocensurar-se, i es consola pensant que els éssers humans no arribem a ser mai del tot, a completar-nos, que ens movem en un estat de construcció permanent i no ens podem dibuixar de manera clara, amb uns contorns definits i precisos. Que no som mai definitius. Que som simples esbossos canviant, elusius, esborrats i reescrits, extraviats i perduts en un món que se'ns fa estrany, que ens deixa a la intempèrie i ens exposa a les vicissituds imprevisibles de l'atzar. Sí, l'atzar, l'atzar que sempre ha volgut bandejar de la seva vida i que fa una estona es permetia fins i tot negar. La Joana és conscient de l'enorme fragilitat de l'univers humà, i n'és conscient precisament perquè, ho reconegui o no, sempre ha navegat a la deriva, constreta en un espai individual que no es pot universalitzar, sempre amb un equilibri precari i un rerefons inestable perquè tot és transitori. Ni tan sols som sempre els mateixos perquè sempre hi ha aquell altre de nosaltres mateixos que ens observa i espera el moment oportú per tornar-nos a definir, aquell que no som però que podríem ser. Aquell que no reconeixem però que és en nosaltres. La Joana sap que estem condemnats a escollir-nos, i quan ho fem renunciem a alguns dels nos-

tres altres. Però no és precisament des d'aquesta renúncia que l'existència humana pot arribar a tenir algun sentit? Ser provisionals ens impulsa a repensar-nos, a redescobrir-nos constantment, a caminar conscients que mai no trobarem una explicació definitiva a la vida, potser perquè aquesta recerca, aquest no aturar-se mai, és, precisament, el que ens acosta més a la vida. I alhora, a la mort, amb la qual, ens agradi o no, hem de conviure. No és possible la vida sense aquest deixar de ser.

La Joana prem els llavis fins que li fan mal. Aquesta insuportable tendència a intentar trobar justificacions, per raonades que siguin, a la impotència de ser en un món hostil no l'ha suportat mai. No vol beure més. Se sent inhabilitada per a la vida. I l'alcohol no fa més que intensificar aquesta sensació. Veu la seva cara reflectida al mirall que hi ha rere el taulell. Qui és de debò? No ha aconseguit trobar mai un lloc en el món des que la Cecília se'n va anar. S'aixeca, paga amb més dificultats de les previstes perquè les mans li tremolen visiblement i surt del bar.

La Cecília és dins seu. Les formes del cos de la Cecília estan diluïdes en la buidor dels anys perduts, però encara s'extasia percebent la suau vibració de les seves paraules, els moviments nerviosos d'unes mans inexpertes, l'avidesa d'uns ulls a mig camí entre la tendresa i el desconcert. És així que la interpretava, i fent-ho la Joana també s'interpretava a ella mateixa, ni que fos com a resposta alternativa a un enamorament que no vivia de la mateixa manera que la Cecília. Cap de les dues entenia aquella atracció que les

devorava i, per defensar-se de la finitud humana, la Cecília tendia a absolutitzar-ho tot. La Joana, en canvi, qüestionava qualsevol intent de convertir la relació en l'única motivació per viure. No aspirava a la veritat de l'amor ni tampoc a l'exactitud dels pensaments. I odiava el dogma i l'encarcarament, fos ideològic o sentimental, però sobretot no volia convertir l'amor i el pensament en monstres teòrics creats des de la negació de la possibilitat de viure una altra vida. De fet, no aspirava a res, ni tan sols a ser, l'únic estat a partir del qual podia plantejar amb llibertat la sospita que la consciència humana no és sinó un món de ficcions que s'han d'airejar. Una constatació, prèvia a la reflexió sobre l'existència, és la presència constant de l'ambigüitat: si l'ésser humà és alguna cosa no és per la impossibilitat de no ser, sinó precisament per la possibilitat de ser una cosa i la cosa contrària, fins i tot de ser dues coses alhora. L'ambigüitat obre les portes de bat a bat a la incertesa d'una vida que ningú pot posseir mai del tot, perquè aquest espai temporal en el qual es mou l'ésser humà està habitat per l'espectre del que ha estat i del que mai serà.

Els dies de pluja anaven a passejar vora el riu. La sensualitat que desprenien els cossos molls les convidava a descobrir els paisatges inexplorats d'una sexualitat incipient. Satisfets els primers instints, s'asseien i s'embadallien mirant com les gotes de pluja colpejaven suaument la superfície del riu. La carn de l'una sentia l'escalfor de la carn de l'altra mentre s'abraçaven. No hi havia tristesa en aquells cossos. I recollien sense por l'alegria de la carn, que

transcendia els límits que l'educació heretada els imposava. No es deien res, deixaven que el remoreig apagat del riu penetrés la bellesa de la paraula no expressada. El riu i elles eren una mateixa substància, carn de la mateixa carn, pell de silenci en el silenci. I fluïen en el lent transcórrer de les aigües entre els seus cossos àvids de recerca. I és en la recerca que trobaven sentit, tant l'una com l'altra, al desig que les unia al marge del món.

Un calfred estremeix el cos de la Joana. Després de tants anys d'ignorar-lo, fins i tot de negar-lo, de sobte el passat s'esllavissa sense avisar des d'un absurd perfil del Facebook i arrasa el present. La Joana ja no s'identifica amb cap espai temporal. Com pot anar endavant així? És veritat que s'ha de saber oblidar, però també s'ha de saber recordar, perquè sense passat ningú no seria possible. Els humans naixem, fem un trajecte i morim. Sobretot morim, morim cada dia, perquè el present no és res més que una tensió entre el passat i el futur. No hi ha futur sense passat ni passat sense futur. La Joana no ho pot ignorar més i, finalment, deixa de lluitar contra ella mateixa. I passat i present es donen la mà.

Tremola quan nota uns llavis humits sobre la seva pell. Tanca els ulls i escolta el raucar de les granotes, intueix els pescadors sota el pont i la càlida veu del riu cridant-les. Amagades entre els faigs, la Joana deixa que el cos de la Cecília descansi sobre el seu el temps suficient per adonar-se que no el podria suportar tota una vida, ni que li di-

gués les paraules més tendres i més sublimes a cau d'orella cada matí en despertar, ni que li demostrés que la seva existència comença i acaba en l'amor que sent. I fuig, la Joana fuig de l'amor perquè té por de perdre's. I perquè hi ha una altra vida que només vol per a ella. Estirada sobre l'herba, obre els ulls un moment però els torna a tancar de seguida mentre les mans de la Cecília la busquen i no la troben. I després de les mans, els llavis, que esbossen encesos el nom de la Joana, però les paraules s'abracen al no-res, a l'aire evasiu, a una ombra efímera, al tronc compassiu d'un arbre abatut. La Cecília sempre porta als llavis la set del desig insatisfet. A la Joana, en canvi, li agrada el joc de no posseir-se mai del tot. Per això es manté distant, decidida a no deixar-se envair ni pertorbar la intimitat. Per això no recull amb tota la magnitud l'embriagadora efervescència del cos de la Cecília.

Et pensaves que era un joc d'adolescents quan la vas veure relliscar lleugerament sobre l'herba fins al riu mentre enjogassada et feia llengots. Et pensaves que volia demostrar-te una altra vegada l'amor que tu ja no senties. Et pensaves que et convidava a llançar-te a l'aigua amb ella quan la vas veure nedar uns metres riu endins i la vas ignorar. Estaves distreta i no et vas adonar que de sobte es va submergir. No ho vas advertir fins que ja feia molta estona que era sota l'aigua. De sobte, vas mirar el riu i ella no era enlloc. Et vas aixecar i vas somriure, segura que jugava a fet i amagar, com tantes vegades, però inesperadament una gèlida ventada va moure les fulles dels arbres durant uns se-

gons i el sol es va amagar rere els núvols. Un espasme d'inquietud va estremir cada fibra de la teva carn i la vas cridar. Vas mirar el riu més atentament i t'hi vas capbussar enmig del desassossec que et consumia. Vas nedar frenèticament amunt i avall fins que, esgotada, et vas abandonar plorant a la riba. Vas tornar a cridar-la amb la veu esbardellada, però l'única resposta va ser una altra ventada que va fer trémer els teus cabells. Encara tenies l'esperança que se n'hagués anat a casa seva, cansada de la teva indiferència, però sabies que el seu cos era lluny, més lluny de tu que mai.

Els equips de rescat la van estar buscant durant uns mesos, però va ser un esforç inútil. Tu anaves cada dia al riu i miraves les aigües en silenci. Volies que et tornessin la part de la teva vida que s'havia enfonsat amb la Cecília en aquelles aigües que havien estat casa vostra. Quan ja no esperaves que el destí es dignés a oferir-te ni que fos un matusser bri de consol, vas recuperar, en un meandre amb prou feines visible des de la ribera, les seves ulleres, un mocador estripat amb les seves inicials brodades i una capsa a l'interior de la qual hi havia un paper amb algunes paraules escrites que les aigües havien mig esborrat. No ho vas dir a ningú. Vas conservar aquells objectes amb l'esperança que algun dia responguessin per tu els interrogants que reposaven al fons del riu. Potser sense ser-ne del tot conscient, vas decidir que ja no estimaries mai més res ni ningú, tret de la teva solitud. És veritat que en molts moments de la vida et va acompanyar algú, però les relacions mai no es van dilatar més enllà d'un breu període de temps. Fins que, cansada, vas conèixer el teu home, amb qui has conviscut fins ara. Però saps que sempre has estat sola, acompanyada

només per aquells objectes que vas recuperar de les aigües i que sovint et parlen de la incompreensible però inevitable i definitiva tragèdia de la finitud humana. Volies una independència sense matisos i has lluitat per aconseguir-la. I et pensaves que la tenies. Però avui la solitud se't manifesta com un espectre en els intersticis més profunds de la teva existència, i el silenci se't fa tan dens que el podries abraçar. I ja no et veus amb cor de conviure-hi més. Potser per això quan surts de l'últim bar tentinejant, el teu pensament se solidifica en aquell riu adolescent i per inèrcia agafes el cotxe i condueixes tota la nit fins a les mateixes aigües on la vas perdre. T'asseus. T'asseus i, finalment, després de tants anys, plores. Plores desconsoladament, plores per totes les llàgrimes no vessades i per les llàgrimes que encara no has vessat. I les llàgrimes, com aquella pluja perduda en la memòria, es barregen amb l'aigua del riu i és el mateix riu que plora. Et despulles. La neu burxa la teva pell però no tens fred. Ofereixes la teva nuesa al riu, ofereixes la teva vida al dolor de la memòria, ofereixes el teu cos al record d'un altre cos.

Al despatx de la Joana sembla que res no es mou, però una ombra es desplaça sense fer més soroll que un sospir o un tancar i obrir de parpelles. Rere el núvol dibuixat per la Joana, neva amb insistència. Els fanals s'adormen i les xemeneies fumegen. Les portes de les cases, tancades i barrades, guarden gelosament secrets ancestrals, anhelts inconfessables. Algú arriba tard a casa i entra sense fer soroll. Una parella s'acomia d'esma sota un portal. El

tercer calaix de l'escriptori, mig obert, és buit. Una lleugera oscil·lació de l'aire fa caure el ratolí del portàtil i la pantalla s'il·lumina. Un missatge adverteix que la bateria s'està exhaurint. Rere les paraules d'avertiment, suren les imatges d'un perfil del Facebook: una església, una escola, uns carrers. I una presència a la deriva entre les aigües cristal·lines d'un riu immòbil. De sobte, sota les imatges, a la part inferior dreta de la plana, s'obre una petita finestra a l'interior de la qual parpellegen unes paraules d'amor que ningú no llegirà.

Premi Pirineu

Dotat per l'Ajuntament d'Organyà

PARE, VENS A PER MI?

Juli Capilla

Obra finalista

Ha sonat el despertador de l'*smarphone*. A les 8.00 h en punt. És dissabte. El pare s'alça tot d'una, sense demorar-se. S'asseu a la tassa del vàter, cansat, per tal d'acabar de deixondir-se'n, mentre fa les seues necessitats i comprova si té whatsApps. No n'hi ha. Encara té una mica de temps pel desdjejuni però abans telefona els fills, per despertar-los, com van quedar ahir.

—Sí?

—Bon dia, filla!

—Soc el teu fill! —el pare lamenta que l'haja confós amb la filla, però és que per telèfon tenen la veu tan semblant...

—Això volia dir. Esteu desperts, tots dos?

—Sí, pare —el fill somriu.

—Vinga, d'ací a mitja horeta passe a per vosaltres.

Ara pensa que potser no caldria telefonar-los perquè es desperten, que no cal estar-ne tan a sobre, dels fills, però també troba normal que s'hi preocupe i que esmerce totes les energies i els esforços possibles per demostrar que és un bon pare, sobretot en les circumstàncies en què es troba: un pare separat —divorciat ja, *de facto*— que només disposa

d'un parell de dies a la setmana per veure els fills, i encara com perquè n'hi ha que ni això. Ara pensa, per exemple, en el seu amic, el Toti, a qui han imposat una ordre d'allunyament —ves a saber per què, prefereix no saber-ho— i ja fa més de quatre mesos que no els ha vist, els nanos.

Abans d'esmorzar es dutxa ràpidament amb aigua tèbia —no li agrada la freda, per molt terapèutic que diguen que siga. Després, esmorza un parell de torrades amb pernil dolç i tomaqueta refregada —cal guardar una mica la línia, ja que no fa esport: no hi té temps. Es vesteix, agafa les claus —les de casa, les del cotxe, les de l'oficina, per si de cas; les dels fills que té de reserva, per si se n'obliden— i surt al carrer.

Només eixir del portal de casa s'adona que no se'n recorda d'on va aparcar el cotxe el dia anterior. És normal. Cada vegada el deixa en un lloc diferent. Per un moment, lamenta no haver llogat una plaça de pàrquing, però tampoc no s'ho pot permetre. Massa despeses. Ha de pagar el lloguer de casa, 400 euros. La benzina del cotxe, els impostos municipals, l'alimentació, la roba, la llum i l'aigua, les multes de trànsit —la darrera per anar a 72 km/h, quan el límit de velocitat permesa era de 60! Sí que filen prim els de Trànsit. I encara cal sumar-hi els 400 euros corresponents a la pensió dels fills, que li passa religiosament i puntual a la seua ex. I els extra, tan innombrables com imprevisibles: que si 10 eurets per ací, 20 per allà, les samarretes del futbol, l'aniversari del meu amigueta, la passejada del cap de setmana, les entrades del cinema. I això que encara són uns marrecs, uns adolescents... No vol ni pensar quan siguen una mica més grans i li demanen diners per anar-se'n de farra,

de macro festival o per comprar-se una moto, o un cotxe. Uf! I a tot ha de fer-hi front amb un miserable i esquitit sou d'administratiu?

En un instant de lucidesa, li ve a la memòria que el va aparcar al carrer paral·lel de casa, el cotxe. Sí, el va deixar al costat del quiosc, ara se'n recorda. S'hi dirigeix decidit mentre pensa que potser s'ho hauria d'apuntar cada vegada que aparca. Perquè llogar un pàrquing... Massa pasta. A la fi, troba que no hi fa res si s'ho apunta o no: més tard o més d'hora sempre se'n recorda. Quan arriba al lloc, però, no troba el cotxe, i se n'espanta. En comptes del seu majestuós Škoda Fabia, d'un gris platejat que fa goig, hi troba adherit al terra —ara s'horroritza encara més— un adhesiu de cartó color taronja llampant amb el dibuix inconfusible d'una grua i la llegenda que explica la infracció: “Estacionar el vehicle en zona de vianants”. Es caga en la mare que va unes quantes vegades, davant l'estupefacció de la gent que passa casualment pel carrer i l'observa amb un gest ben eloqüent, entre estranyada i avergonyida.

Telefona a casa dels fills. No contesten. Torna a telefonar. Tampoc. Hi desisteix. Passa un taxi i alça el braç tot d'una. El taxi fa una frenada sobtada i s'atura a tocar de peus. Hi puja i de seguida li diu. “A la grua, per favor”. Encara té esma de demanar les coses amb educació. “Ok”, li fa el taxista. Però tot seguit l'home no s'està d'encetar-hi la conversa:

—*Qué le paresen los resultados?*

—...

—*Ya tenemos a los radicales en el gobierno.*

—...

—*¡Y nos harán hablar en valenciano!*

—...

—*Y digo yo: que estamos en Valencia. Y Valencia es España. ¡Qué coño!*

—...

—*Le veo preocupao... No hase buena cara...*

—...

—*Ya hemos llegao.*

—...

—...

—*Quede's amb les tornes. Que tinga molt bon dia! I moltíssimes gràcies. De part de "los radicales".*

Poc li ha faltat per enviar-lo a fer la mà, el taxista. Per sort, se n'ha estat, i ha aconseguit d'asserenar-se i de mantenir-hi la calma. Fa temps que es controla; que se n'absté, de mostrar el més mínim conat de resposta més alta de to, fora mida, bel·ligerant o contestatària. A tot estirar, es permet d'entomar els colps a l'estómac i d'ironitzar una mica amb els energúmens, només al final de cada "conversa". Els exabruptes, però, fa temps que els ha deixat de banda. No vol fer-se mala sang. Amb els anys, ha comprovat que no hi guanya res, sufocant-se.

Telefona els fills.

—Sí?

—Bon dia, de nou..., fill!

—Soc la teua filla! —torna a lamentar-se per la confusió, que troba tan sistemàtica com exasperant, però és que per telèfon...

—Això volia dir. Esteu... esperant-me, tots dos?

—Sí, pare, ja fa estona —la filla somriu.

—És que he tingut un imprevist...

—No t'amoïnes —fa la filla, entre ensopida i resignada, però també condescendent—, ja ens hi porta el pare de l'Àlex. Ens veurem, en eixir de l'acadèmia. Hi vindràs?

—Sí, clar... D'acord... Ho sent... Disculpeu-me... Seré puntual aquesta vegada... Us ho promet.

—Sí, pare. Vinga, fins ara.

Cinquanta euros de sanció per aparcar malament i uns altres cent més per la grua. Quina putada. Ha intentat justificar-se davant el funcionari amb l'argument que anit va arribar molt tard a casa i que no se'n va adonar i que per favor que em ve molt malament que no arribe a fi de mes i que, divorciat com estic, la multa em destarota molt, em desestabilitza el pressupost, que ja li dic que no arribe a fi de mes... Però el funcionari de torn ni s'ha immutat. Cap gest empàtic, de solidaritat genèrica, d'humanitat. En un moment donat, no s'ha pogut aguantar i li ha dit:

—És vostè molt obtús.

—Obtús? —segur que no sap què vol dir, l'adjectiu en qüestió, però hi percep el to i el sentit negatiu— Escolte, no té cap dret a insultar-me!

—No és cap insult, és una observació objectiva. D'altra banda, només volia comprovar si és vostè de carn i ossos.

I ja no hi ha hagut més conversa. Ha agafat els menuts,

dues monedes insignificants que li ha tornat el funcionari de la finestreta que tan diligentment li ha atès, i se n'ha anat.

Ha quedat a les 11 a l'acadèmia d'anglès... i ja passen 10 minuts! No hi ha manera d'aparcar. Fa unes quantes voltes més fins que decideix deixar el cotxe en un supermercat, tot i ser conscient que haurà de fer-hi una compra, obligada.

Arriba suant la cansalada, i visiblement estressat, al portal de l'acadèmia. La filla l'espera asseguda en un banc, mig agafada de la cintura d'un pipiolet de cabells rulls castanys i una samarreta amb una xerografia de Bob Marley. “De segur que aquest fuma més que alena”, es rumia per dins, el pare, però no diu res. La parella es desenganxa ràpidament.

—Què t'ha passat?

—Res, el trànsit —no té ganes de donar-ne explicacions—. I el teu germà?

—Ara baixa.

Marxen de seguida que arriba el germà.

—Hem d'anar a comprar.

—Quin rotllo, pare! Ara? Estem cansats... —protesta la filla.

—Hem tingut dues hores d'anglès. No hem dormit prou, perquè ahir teníem col·lectiva a la banda de música —ara és el fill qui es queixa.

—Només serà un moment, us ho promet.

Arriben al súper. És ple de gent. La gent corrent que acostuma a fer la típica compra de dissabte al matí. Tan corrent com ell, clar.

—Agafarem quatre cosetes que ens falten i ens n’anirem. Serà ràpid.

Omplin la cistella de seguida, amb les quatre coses bàsiques que el permetran traure el cotxe debades del pàrquing.

Hi ha una cua de mil dimonis, dones i homes que han reblert el carro de productes tan inútils com innecessaris. La majoria, vaja. També n’hi ha que són imprescindibles.

Intenta que l’escolen tot dient que només duc quatre cosetes, però la cara de sergent d’un iaio de bigoti prim i ulleres fosques acaba per dissuadir-l’en, i decideix esperar, davant la resignació forçada i les males cares que ja li posen els fills de manera indissimulada.

Per fi, li arriba el torn. Posa els quatre productes estrictament necessaris sobre la cinta transportadora i la caixera hi passa, un a un, el detector de preus.

—Pàrquing?

—No, no en tinc —amolla sense pensar-s’ho, de primeres. Però cau que es refereix al del súper, i rectifica ràpidament—. Sí, pàrquing, sí.

—El tiquet?

El busca per la cartera, per les butxaques, del pantaló i de la camisa, però no el troba.

—Doncs, mire, no el trobe. Però si vol li dic la matrícula del cotxe...

—Necessite el tiquet —diu categòricament la caixera.

—Però...

—No hi puc fer res, si no em dona el tiquet d’entrada al pàrquing.

—Però...

—Potser se l’ha deixat al cotxe.

—Sí, potser. Mire, ara hi vaig i li'l porte.

—D'acord, s'haurà d'apartar de la cua.

—Sí, és clar.

—Faça el favor d'apartar-se'n.

Se n'aparten. Deixa els xiquets al costat de la cistella i se'n torna al cotxe. Busca el tiquet per la guanter, al maleter, pels seients... Fins que el troba en la guanter de la porta del conductor. *Equiliquà!*

Torna al súper. S'acosta a la cinta transportadora però la caixa li fa indicacions que se n'han de tornar a la cua, al final del tot. Ell fa una cara entre llastimosa i inconforme, però l'expressió taxativa de la caixa, la cara de sergent del iaio de bigoti prim i ulleres fosques i de gos del segurata el convencen que no hi ha mans. I se'n tornen al final del tot de la cua, davant l'exasperació dels fills —i de la seua també.

Els hi arriba el torn, finalment. Li dona el tiquet i, llavors, la caixa li espeta:

—No n'hi ha prou. Haurà d'abonar el pàrquing o fer una compra més gran.

Li sembla excessiu, però hi accedeix, perquè no té més remei. Tira mà de la cartera i s'adona que no té un duro. Mira els fills, per veure si el poden socórrer. I tots dos li diuen a l'uníson:

—Ni xapa!

Ràpidament, pensa que haurà de comprar alguna cosa. Es gira i es veu els fills amb dues cosetes que, de segur, completaran la suma que necessita per tal d'estalviar-se el

pàrquing: una planxa per als cabells, la filla, i una superafaitadora, el fill. Hi claudica. Però, conscient que no té saldo al banc, tira mà de la tarja de crèdit del més vinent, la que l'ha estat salvant la vida des de ja fa no sap quants mesos. I se'n van del supermercat.

Arriben a casa del pare. Els fills s'estoven al sofà. La filla, amb un *e-book* de darrera generació. El fill, amb una consola —ell no sabia dir-ne el model.

—Bo, temps de lleure! Feu el que vulgueu, fills. Mentrestant, faré el dinar.

—Trigaràs molt, pare? —diu la filla.

—Una miqueta només.

—Tinc gana! —li amolla el fill.

—Home, encara són les dotze! Menja una fruita, si vols.

—No en tinc ganes, de fruita.

—Doncs, haureu d'esperar una miqueta. El pare us farà una paelleta —*captatio benevolentiae*.

—Que bé! La paella del pare dels dissabtes! Haurem d'esperar dues hores, com a mínim...

No hi ha res com la sinceritat dels adolescents, i més encara si són els teus fills.

Prepara els ingredients de l'àpat sobre el marbre de la cuina. Ha posat oli a la paella. Vibra el mòbil. Mira la pantalla. “Com vas, *bonico*?” Per fi! Troba que no li ha de contestar de seguida, però mentre s'ho pensa, fa: què collons, ara li dic alguna cosa intrigant i després li ho acabe d'explicar tot. És el que em va aconsellar el Lluís, el meu amic de l'ànima, l'expert en matèria femenina. “Cal dominar la

situació, *tio*. Si no, estàs perdut. Elles saben molt, t’ho assegure.” Li ha de fer cas, al Lluís, perquè sap molt de ties; en té molta experiència. Les que es deu haver passat per la pedra, el paio. O diu que s’ha passat per la pedra. Però què li pot dir? “Impressionant”, escriu finalment, amb els dits, i no massa ràpidament, perquè no hi està acostumat. La paella fa una fumaguera de por i l’ha de retirar del foguer si no vol empudegar la casa.

—Pare, la paella!!! —avisen els fills!

—Ja hi vaig, ja!

Al cap de vora dues hores, para taula i es disposen a dinar tots tres: el pare, la filla i el fill.

—Tinc més fam que Garró —assegura el fill.

—Jo, també —fa la filla.

I comencen a clavar-hi cullerada, a la paella, que es troba al mig de la taula. En mengen directament, i amb cullera, com resa la tradició —el pare quasi els hi obliga, perquè li sembla un sacrilegi menjar-se-la en plat i amb forqueta. Li agrada aquesta tradició valenciana tan ancestral, tribal, gairebé tercermundista. Potser per això li plau, per assembleblar-se una mica més als moros, pensa, als marroquins, i no al *fast food* fastigós que impera ara. A més, els marroquins fan un cuscús que s’assembla més a un putxero valencià que no al menjar ràpid, i mengen tots del mig, sense plat, com fem els valencians amb la paella. Xe, que som mig morets, a València!

Li ha eixit de puta mare, la paella. Boníssima! I s’enorgulleix perquè als fills també els ha agradat. Se l’han menjada tota. No hi han deixat ni un gra.

En acabar de dinar, el pare pregunta als fills pels plans que tenen per a la vesprada.

—Tenim assaig a la banda, a la vesprada. Després, no ho sé —fan tots dos, alhora, perfectament coordinats. Però de seguida el fill hi afegeix:

—Jo he d'anar a un aniversari, a la nit.

—Us hi duré, no patiu. Ara descansem una mica.

Es gita al llit de matrimoni, al seu llit solitari i ample com una mar immensa. Mira el mòbil. Hi troba una emoticona de sorpresa de la seua amiga. Fa estona que li ha contestat. I pensa que això està bé, que s'espere una mica, que es neguitege també si és possible. Tot plegat forma part d'un pla estratègic de seducció que li ha de garantir l'èxit de *l'operació*. A la fi, li respon:

—M'han multat una altra volta, per aparcar en un pas de vianants.

—(Unes altres emoticones, però ara plorant de riure.)

—I al súper, els meus fills m'han colat productes que no necessitaven. Els típics capritxos de fills de pares separats, ja saps.

—Ha, ha, ha.

—No m'arribava per poder fer ús del pàrquing gratuïtament.

—Pobret... —entre tendra i burleta.

—Estic arruïnat.

—(Emoticona patint amb una gota de suor al front.)

—En fi...

—En fi...

—Com ho tens a la vesprada?

—Ocupada.

—Jo també. I a la nit?

—Pssh. Encara no ho sé. Potser he de dur la meua filla a un aniversari.

—Jo també, a un aniversari, el meu fill.

—...

—...

—Parlem més tard.

—Sí, més tard.

S'adorm al llit. Somia amb la grua. Somia amb el taxista. Amb la caixera. Amb el senyor del bigoti. Amb el segurata. Amb el funcionari de Trànsit. Amb els fills. Amb la seua amiga. Amb la seua ex. Amb la sogra (emoticona patint amb una gota de suor al front + emoticona amb un gest cridant, espantada, i les mans sobre el rostre). Es desperta del malson. Al menjador, troba els fills reballats al sofà. El fill juga. La filla llegeix. O almenys això creu. No ho comprova. Són les 16.00 h. Se n'han d'anar.

—Vinga, us porte a l'assaig. On collons he deixat el cotxe?

Ha de dur-los al poble, que és a uns sis quilòmetres de la ciutat mitjana on viu. Ben bé un quart d'anada, i un altre de tornada. Dubta si quedar-s'hi, una vegada arriba al poble, i esperar que isquen, però no tenen clar que durarà l'assaig. I decideix tornar-se'n a casa.

Troba la casa buida, com sempre, tranquil·la i solitària; vagament decorada —no hi ha tingut temps...

Engega l'ordinador. El reproductor de Cd's. Recarrega

el mòbil. Potser té temps —ara que els fills assagen— de continuar escrivint el conte que des de fa uns dies li balla pel cap —hi somnia i tot! Misteriosament, està inspirat. Recorda, llavors, la dita de Picasso: “La inspiració existeix, però millor si t’agafa treballant”. I s’hi posa. Obri el document, decidit a escriure. En llegeix, primer de res, el títol, que ha destacat en negreta, al capdamunt del document, ben centrat:

Pare, vens a per mi?

Li fa gràcia el títol, i també el conte que està escrivint. Somriu, irònicament.

Vibra el mòbil. Obri el whatsapp per “Fills”. Hi llegeix:
—Pare, vens a per mi? —és el seu fill.

Es queda una mica pensatiu, abans de contestar. Vacil·la, però a la fi, contesta:

—No quedes amb els amics? —ho fa amb certa cautela, tímidament, per no molestar.

—Noooo! Se n’han anat a veure el partit de futbol, i jo no hi vull anar —contesta fastiguejat.

A quina mala hora no tinc un fill normal, que fa coses normals, com fan els fills normals, pensa. Però no diu res.

—En mitja horeta estic al poble. Espera’m a ca la mare.

Una altra volta al poble a pel fill. La filla, però, s’hi quedarà unes horetetes perquè ha quedat amb les amigues a fer una volta. Arriba a “ca la mare”. Abans era sa casa també. Deu anys d’hipoteca que se n’han anat en orris, pensa. I què en podia fer? Ix del cotxe i prem l’interfon.

—Baixes?

—Sí, ara baixa.

El fill baixa al cap de cinc minuts.

—Has tancat bé?

—Sí, pare.

—Ho tens tot?

—Sí, pare.

—Mòbil, deures, claus...

—Mmmmm... Ara hi torne.

—...

—He oblidat el mòbil. Ai, i les claus...

—Pren, les claus —el pare mira el fill amb cara de resignació, però també circumspecta, com fent-li retret, però sense pressió. “Sort que sempre porte les claus de reserva. No sé com pot ser tan despistat amb catorze anys... Ben mirat, té a qui assemblar-s’hi.” Ho rumia tot això mentre entoma un *mea culpa* dissuasiu i irremeiable.

El fill baixa de nou; ara sí, amb tot el que necessita per instal·lar-se a cal pare. Són les sis i quart de la vesprada.

—Com tens la nit? —“A veure com està el tema per a la nit”, pensa.

—Ehhh! Ah, sí! Tinc l’aniversari.

—A quina hora has de estar-hi, vull dir, a l’aniversari?

—A les nou.

—On?

—A ca la Marta... al poble —el fill somriu amablement, sap que això suposa per al pare *un altre* viatget i, en certa manera, li sap greu.

—D’acord —diu, estoic, el pare, assumint la informació

de la manera més asèptica possible, per no acarnissar-s'hi.

Arriben a casa. Pugen. El fill es reballa de nou al sofà.
Engega la tele. I se li acut:

—Pare?

—Digues?

—Has baixat *Avatar*, finalment?

—Sí, finalment... —tem que li la farà veure.

—Podríem veure-la.

—Dura tres hores... —intenta dissuadir-lo.

—Baaaah, una estoneta...

El pare claudica. Però ha de buscar-la, la pel·lícula. Encara la té a l'ordinador. L'engega. Mentre s'inicia, mira si té algun missatge al what. Sííííí! És ella.

—La cosa està fumuda.

—Per? —diu ell, tot i que sap que no serveix de res preguntar.

—Confirmat. La meua filla té aniversari.

—El meu fill, també.

—...

—Potser podem quedar a fer una copa a la nit, després dels aniversaris —ell ho intenta.

—Ei, doncs, no és mala idea. T'ho compre.

—Que bé!

—Escolta, parlem després. Em crida la meua filla.

—Entesos. A mi, el meu fill.

—Pare, ja la tens, la pel·li?

—Sí, ja hi vaig!!!

En això, missatge de la filla:

—Pare, vens a per mi?

“Hòstia puta. Una altra volta.”

—És que ja hem acabat. Estic avorrida.

—Pots esperar-te una miqueta a ca la mare?

—No trigues massa, ok?

—Ok...

—Espera. Et col·loque la pel·li i me'n vaig.

—Havies dit que la veuríem junts?

—Però la teua germana...

—Que s'espere!

—Només una estoneta, eh!

—Sí, clar.

La pel·lícula és soporífera. Tot de besugots o el que siga mirant de salvar un món que s'esfondra en mans d'uns energúmens especuladors. Quin argument. És tan maniquea, la cinta. Els dolents estan tan marcats, tan caricaturitzats. L'únic mínimament salvable són els efectes especials que, en la pantalla de plasma que va heretar de sa casa —gentilessa de la seua ex— llueixen d'allò més. Però, cal dir-ho, s'hi avorreix, com una ostra. Ell preferiria els besugots que ixen al conte de Sánchez-Piñol. Quina meravella de pel·lícula, també, *El bosc*... I en català del Matarranya! Quin goig lingüístic. Quan considera que ja ha passat “només una estoneta”, s'alça i li espeta al fill, de manera lapidària:

—Me'n vaig. He de recollir la teua germana.

—Ok!

—...

—Gràcies, pare.

—De res, fill.

En moments així no hi pot fer res. El desmunten, els fills. El descol·loquen. No té esma de contradir-los. I s'entendrex. No pot evitar-ho. Ha de fer-hi el cor fort.

Engega el cotxe. Posa les notícies. Però no les escolta. Està massa marejat amb tant de viatge, tot el dia amunt i avall. Opta per un CD. Sona PJ Harvey. Li agrada la cantant britànica. Desenfadada, provocativa i elegant al mateix temps. Contudent. Dinàmica. Poètica. Gairebé de la seua lleva. Un any més que ell té, la tia, i quines cames, quin *glamour* —pensa que potser l'adjectiu *glamour* deu estar obsolet ja, però li agrada, l'adjectiu; i la cantant britànica, encara més. Escoltar-la el fa sentir jove, lliure.

És de nit. Obri les finestres del cotxe i augmenta el volum de la música. Trau un braç i el recolza sobre l'ampit de la finestreta. Ara fantasieja amb una dona com la Harvey. No n'ha tingut mai cap de dona com aquesta, una autèntica diva. Però una vegada va tenir la... Se n'està, de pronunciar-ne el nom. No vol fer-se mal. Aquella xica era... Aquella xica fou... Aquella xica ja no és, ja no hi és, però li va deixar una petjada profunda al cor, una nafra, tantes paraules boniques, i un silenci lapidari, estrany, incompreensible. Puja encara més el volum de la cançó. *All And Everyone*. És la que més li agrada. I es transporta a aquell estiu en què volejava amb la...

El so de la sirena de la moto del policia li trenca brusquement l'idil·li melancòlic amb la seua diva, que ha esdevingut ja una entelèquia fossilitzada en la memòria.

L'agent el fa parar. Ha baixat el volum de la música ostensiblement, però no l'ha apaivagada del tot, com en un gest que vol ser alhora prudent i un xic desafiant.

—Bona nit! Porta vostè la música molt alta, no li sembla?

—Ja l’he baixada, agent —coneix el poli. Es parlen de vostè, tanmateix, per guardar-hi les formes. Això sí, com que és del poble, pot adreçar-s’hi directament en valencià, la qual cosa li garanteix —n’està convençut— que aquesta vegada se’n lliurarà, de la multa. Si haguera sigut la Guàrdia Civil, hauria estat una altra història. Fa de mal dir les veritats, constatar aquestes coses, però la realitat és com és. I, diguen el que diguen, els *picoletos* fan el que fan. Els polis locals, en canvi, són figures d’un altre paner. Ben bé una altra cosa, com de la família.

L’agent se’n va, després de desitjar-li bona nit, de donar-li uns quants consells... i d’haver-li fotut la multa corresponent. Nyas, coca. *Cagoendena*...

Arriba al poble, per fi! Aparca. What a la filla. “Ja estic ací! Baixes?”. “Ara hi vaig, sí!” Silenci. No té ganes de música. Ni de notícies. Ni de res. Passa una parella. Els seus veïns d’ara fa uns anys, no massa. Fa un gest per tal de saludar-los, però es fan els suecs. Baixa la filla:

—Hola, pare!

Es queda encantat. És tan bonica, la filla, que li fa canviar la cara que, després del poli i de la simpàtica parella dels veïns, se li havia tornat de pomes agres.

—Ei, pare! Ens n’anem?

—Eh... sí. Ja ho tens per hui?

—Sí, pare.

—T’ho has passat bé?

—Mel!

Al pare li fa gràcia com parlen els seus fills. L'accent, les expressions, l'espontaneïtat amb què es comuniquen. Tenen l'autenticitat que ell no posseeix, ni de bon tros. Perquè ell és de ciutat. Els fills, en canvi, ostenten l'originalitat de la parla dels pobles menuts, tan constrets i limitats en algunes coses, i tan grans en unes altres, com ara l'espontaneïtat de la llengua.

—Què hi ha per sopar? Pare? Pare? —hi insisteix la filla. Perquè el pare s'ha quedat penjat en els seus pensaments metalingüístics. Pensaments propis d'un maniàtic de la llengua. D'un pobre administratiu d'oficina amb vel·leïtats literàries frustrades.

—Sopem *de pizza* —amolla, automàtic, encara obnubilat en els seus pensaments. Fa “Sopem *de pizza*”, tot destacant aquest *de* manllevat de la parla dels mallorquins, de quan va treballar a Ses Illes, i que s'ha quedat ja com una crossa estrictament familiar.

—Correcte! —fa la filla.

—*Idò*, sopem *de pizza* —contesta el pare.

A casa. El fill encara veu *Avatar*. Però ja acaba, ja acaba. I, és clar, ara quan es vestirà l'haurà de dur a l'aniversari. De tornada al poble *una altra vegada*.

Ja hi són al poble, una altra vegada. El pare s'espera una estona abans d'anar-se'n; fins que el veu entrar, el fill, a casa de l'amiga que celebra l'aniversari. Abans d'engegar el cotxe, decideix contactar amb la *seua* amiga.

—Com va, cuqueta? —ho escriu al what.

Guaita el mòbil neguitós, a l'espera d'una contestació favorable. La pantalla marca dues ratlles grises. Li ha arribat el missatge. Ara s'emblaveixen. L'ha llegit!

—D'aniversari, jo també. Acaben de venir els convidats. Tot de monstres amb la cara granulada i ferros a les dents —emoticona amb la llengua fora i picadeta d'ull.

Ell riu abans de contestar:

—Almenys haurem d'esperar tres hores, o més...

—Almenys, sí —resignada.

—Jo t'espere —emoticona amb cara amable.

—*Me too!*

Engega el motor i arrenca. Circula per la carretera gairebé a soles. Hi alenteix el pas per tal de no guanyar-se un altre paperet sancionador. S'atura a la benzinera que hi ha a mitjan camí, entre el poble i casa seua. Cinquanta euros menys a la butxaca. O a la tarja del mes vinent, l'àngel de la guarda en què el pare confia des de fa mesos, religiosament i incondicional. Ja vindrà l'ensurt a primer de mes, ja...

A casa, l'espera la filla. La troba mig embeltida al sofà. S'hi acosta i li fa una moixaina. El mira amb els ulls somnolents.

—Tens gana?

La filla fa un gest indefinit, inconcret, però s'alça i es desempereseix breument. S'instal·len a la cuina. El pare engega el forn mentre la filla s'asseu en una cadira. Però s'aixeca tot d'una i comença a parar taula. El pare enceta un quinto de cervesa. Obri un paquet de papes i un altre d'anacards. Picotegen mentre es fa la pizza.

Al cap de deu minuts, la pizza fumeja una sentor entre agradable i amenaçadora de catàstrofe. Però hi arriben a temps.

—Boníssima! —la filla, sempre agraïda.

—En vols una altra?

—No cal, pare. Ja ho tenim bé.

Sopen tranquil·lament mentre sona una música de fons. El pare ha sintonitzat una emissora que només emet música, sense solució de continuïtat, sense cap locutor. Una música pròpia del típic dissabte a la nit de pare divorciat amb filla adolescent. Anodina, insípida i inodora, com l'aigua. S'adormen tots dos als sofàs, plàcidament.

Al cap d'un temps inconcret, el mòbil avisa. Un nou what, com no pot ser d'una altra manera. Perquè fa temps que el pare gairebé no rep telefonades, ni en fa. Vull dir telefonades a l'ús, de les antigues, de les que sonaven estentòriament. Des que existeix el what, el pare ha anat bandejant-les a base de no contestar gairebé mai. Fins al punt que ara només parla per telèfon amb els fills per despertar-los de matí, si la mare no hi és amb ells, i amb els seus pares, això sí. I encara com, perquè no tenen what que, si no...

És la *seua* amiga:

—Com va la cosa?

—Eh... M'havia dormit.

—Llavors, potser no cal que...

—No, no, no, no! Quedem! Vull dir... Estic despert. Vols que quedem?

—Home! Em sap greu!

—No passa res, de veres. Però... i la teua filla?

—La meua filla? Deu estar amb el nóvio cardant... tot just ací, al costat de la meua habitació.

—...

—I me'n venen unes ganes...

—Hi vaig en un punt!

—Mmmmmh... D'acord! Vine quan vulgues.

Mentre circula amb el cotxe, pensa que està tot controlat. La seua filla dorm i el seu fill deu estar celebrant l'aniversari de la seua amiga amb els col·legues. Doncs, ja avisarà, tu! Al mòbil. Ja n'hi ha prou d'estar-se les vint-i-quatre hores per ells, de guàrdia i amb el barret de taxista encasquetat al cap. Que espavilen, que ja són majorets.

Però de seguida li venen els remordiments i les preocupacions. Perquè sap que la seua ex li'n farà retret. Més tard o més d'hora li dirà que sempre que se'n fa càrrec ell dels nanos tot plegat és una anarquia total, una disbauxa incontrolada, una irresponsabilitat per part teua que no saps educar els fills, que són menuts encara, no te n'adones? Que t'has d'imposar com a pare! Vinga, no em faces ara eixa cara, no jugues el paper del pare col·lega que deixa fer, el pare progressista i amic pare guai i tota la pesca... tan idiota com inútil. Aquesta és l'especialitat de la seua ex, el vituperi i el setge moral. Quina creu. Ben mirat, però, té una miqueta de raó. Una mica prou...

Després es relaxa. Pensa que, faça el que faça, en recollirà el rebre. És irremeiable. Així que, rai, a la merda el sentit comú i la constricció!

Toca el timbre però s'adona que la porta està entreoberta. Puja sigil·losament al tercer pis de l'immoble, de puntelletes, per no destorbar els veïns. Ella el rep amb tota la impudícia de què és capaç. Porta una roba que no és roba ni és res. Amb prou feines un picardies inconsistent i del tot inútil des del punt de vista del decoro. Desafiant i sol·lícita alhora, el mira de fit a fit. Se'l menja de dalt a baix. I ell, amb la boca oberta, pren consciència que aquesta nit haurà d'emprar-s'hi a fons. Posar-hi tota la carn —i els ous. Somriu amb la metàfora. Haver dormit una mica després de sopar el reconforta, li dona forces, perquè sap que podrà complir com un home, almenys durant el primer *round*. (Ja veurem després...)

Els preliminars són memorables. Ell mateix es posa la millor nota. Ha sabut sospesar les debilitats del contrincant. Dosificar l'ansia i trobar els punts dèbils de *l'altra*. *Ara és mà!*, pensa en termes rurals, com en dirien els seus fills, del moment a què han arribat. És a dir, ara és el moment de deixar-s'hi anar, de no pensar, de diluir-se en el no-res, en una mar càlida i infinita de plaer com no n'hi ha o no en recordava que n'hi havia. I quan ja n'està a tocar, tot just quan nota que li puja la pruija de la joia, l'èxtasi, al bell mig del punt àlgid de l'orgasme ideal, perfecte, memorable, inaudit, total... sona el telèfon. “No l'havia apagat?”, pensa fugaçment. I el món li cau literalment als peus, i se li esvaeix en pocs segons també la força que havia aconseguit enervar entre les cames: “Pare, vens a per mi?”.

Premi Lletres de Dones

Dotat pel Consorci d'Atenció a les Persones de l'Alt Urgell

GALETES DE MANTEGA

Berta Anglada i Oriol

Obra guanyadora

Ni un de més, ni un de menys. Eren cent grams clavats. Amb molta cura, la Ginesta va abocar la farina al bol blau clar. Després, venia la mantega fosa: seixanta grams. Per últim, el sucre. A la recepta original hi deia quaranta grams, però al Víctor li agradava una mica menys dolç. Un polsim de sal i una cullereta d'aromes de vainilla feien màgia.

Amb el drap moll va retirar les restes de sobre el marbre. Les mans pastaven suaument la mescla de forma lenta i rítmica. El silenci el va acompanyar amb un vas d'aigua ben fresca. Avui feia molta calor. No volia posar la ràdio. Així podia controlar tots els sorolls de la casa. Sempre recordaria aquell dia que la veu de la Terribas, va fer-la participar d'alguna tertúlia impossible mentre feia els llits. I no el va sentir arribar. S'hi devia estar més de cinc minuts mirant-la sota el marc de la porta. Cinc minuts amb tots els seus segons. Quan es va girar per treure les arrugues del cobrellit, el va veure palplantat observant-la amb aquells ulls blaus.

—Ui! Que portes molt mirant-me? —va fer ella divertida.

—No vas gaire de pressa fent els llits. Ahir et queixaves que anaves atabalada. Hauries d'espavilar una mica —li va dir amb un to de veu sec.

La va fulminar amb la mirada. Era tot serietat. Fred com el gel. Va ser la primera vegada que va veure l'altra cara del Víctor. Es va sentir incòmoda. I se sorprengué sentint-se d'aquesta manera amb el seu marit.

La Bea li havia presentat al Víctor un dia d'estiu a la platja. Ell no s'havia volgut banyar, perquè deia que no feia massa calor. Més endavant la Ginesta descobriria que l'autèntica raó era que la sal del mar li produïa urticària. Després coneixeria les seves altres al·lèrgies als fruits secs i als àcars. S'havia divorciat feia poc. Era molt ben plantat i de seguida van començar a sortir. Tot eren lloances cap a ella. No hi estava avesada i s'hi va enamorar com una adolescent. Encara ara no li entrava al cap com podia ser que un noi tan guapo s'hagués fixat en ella. Això va ser fa temps. Amb un moviment de cap, va intentar oblidar-ho.

El forn encara no havia arribat a cent vuitanta graus. Mentre s'esperava va esberlar la closca de dues anous i les va picar. Va apartar el morter a un costat. Encara no estava segura si les utilitzaria per a les galetes. Va continuar pastant sobre el marbre amb els dits entrellaçats i bruts de farina i mantega. Finalment va posar tots els ingredients necessaris a la massa. En va fer un xurro, i amb el ganivet verd va anar tallant rodanxes de color marró oliós. La fulla metàl·lica tenia una petita deformació a la part més afilada. I va recordar aquell dimarts que el Víctor es va empipar. La mirada freda i blava havia tornat a aparèixer. La Ginesta tenia posat aquell vestit tan bonic que havien vist a la botiga del centre.

—Aquest color no és el que vam quedar, recordes? Et

vaig dir rosa! —va dir amb un to autoritari.

—Ostres el groc és el meu color predilecte, recordes? El color de la ginesta. M'encanta i vaig pensar que et faria il·lusió veure-me'l posat. He anat a la botiga i al final he triat el que m'agradava. Avui fa tres anys que ens vam conèixer. Vull que sigui un dia especial! —la Ginesta quasi no va escoltar la seva veu apagada.

—Et vaig dir rosa i no groc! No has pensat en mi —va repetir.

El Víctor havia agafat una taronja i la pelava. Però cada cop ho feia amb més força. Pressionava la fulla del ganivet a la polpa de la fruita, amb molta ràbia. El suc va regalimar pel dit polze avall. Immediatament la Ginesta va agafar un drap de cuina i es va ajupir als seus peus per recollir el merder de terra.

—Et vaig dir rosa... —el to d'ell havia canviat. Ara era massa pausat.

La Ginesta es va espantar quan va veure que les gotes que queien a terra canviaven a color vermell i eren més espesses.

Va mirar amunt i s'adonà que el seu marit s'havia tallat el dit.

—Xato! T'has tallat! —va dir-li amb un to de veu el més delicat possible i li va embolicar la mà amb el mateix drap.

—Què fas, Ginesta! M'infectaràs la ferida! Deixa'm! No fas mai res bé! —va cridar.

En aixecar-se de cop, el ganivet va caure a terra i, sense voler, el va trepitjar i es va deformar.

—I ara has trencat el ganivet! Ho fas expressament, oi? Perquè m'enfadi! —va continuar ell.

—Escolta'm Víctor, què vol dir tot això? —no podia tolerar aquests mals humors. —Què vols dir que no faig mai res bé?

La bufetada a la cara la va sorprendre.

—Hòstia puta!, què fots?? —va etzibar-li mentre es posava la mà a la galta inconscientment.

I a ell li va canviar la cara i es va posar a plorar. Li va demanar mil disculpes de genolls a terra. I se li va agafar a les cames i la va rodejar d'excuses. Que si la feina no em va molt bé, que siestic molt atabalat, que si em pressionen molt. I vinga a plorar. I la Ginesta el va perdonar per primer cop.

El forn havia arribat a la temperatura adient. Va disposar les galetes en quatre línies de cinc. Una bafarada d'aire calent va cremar-li la cara quan va obrir la porta. Va fer lliscar la safata amb molta precaució entre els ferros del forn i va quedar estabilitzada. Així evitava que les galetes es moguessin. Ara tenien espai suficient per créixer i agafar la forma perfecta.

En una ocasió no havia calculat correctament i algunes galetes s'havien arribat a tocar i s'havien deformat. A ell no li havia agradat. Era un diumenge a la tarda. Després d'una becaina llarga entre les cames de la Ginesta, s'aixecà per anar a la cuina. Les va veure senyorejant al marbre. Les va anar aixafant amb el puny d'una en una, mentre li anava recitant que no podia malgastar aliments d'aquella manera, que les galetes si es feien, es feien bé. En van quedar tres de senceres. Les va posar en un plat, se les va endur al menjador i se les va cruspír amb delit al sofà mentre començava

algun capítol de The Crown a Netflix.

—Una sèrie molt ben feta cari, l’hauries de mirar. T’agradarà! —va dir ell com si res no hagués passat— Vine a veure-la amb mi.

—Ara quan reculli la cuina vinc al sofà amb tu —va dir ella mirant la destrossa i aguantant-se el plor.

—I compte que a la pròxima et faig una cara nova, Gi. Les galetes han d’estar perfectes, ja ho saps.

—No et sento, Gi.

—D’acord, Víctor.

—Malaguanyades! —va resar fluixet— Avui han quedat ben bones.

Com podia ser que hagués arribat a tenir aquesta conversa amb algú? Ja li deia l’Elisenda, ja. Aquest noi et vol mal. No t’hi casis. Que no ho veus? Va tancar amb clau i forrellat els dubtes que ballaven dins del seu cap i va seguir amb la seva vida com si res no passés. I la bèstia que el seu marit portava a dins es va donar a conèixer lentament. No va ser d’un dia per l’altre. A poc a poc, l’ombra negra amb mirada blava va entrar a viure al pis de seixanta metres amb ells. Molt al principi sortia tímida a saludar-la, però cada cop venia més sovint per casa. I al final es va instal·lar al carrer principal número vuit, quart primera. El Víctor es va encarregar que la Ginesta deixés la feina i es quedés a casa. D’aquesta manera depenia econòmicament del seu marit. I allà és on ell tenia la força.

Algun dia havia sorprès la veïna de baix mirant-la des del celobert. I quan li preguntava com s’havia fet aquell morat al braç, tancava la finestra amb un somriure silenciós

i poruc. El món d'ella havia empetit. Ja no veia els seus amics. I no s'atrevia a quedar amb la família, per por que descobrissin la seva realitat.

Va recollir les galetes destrossades i se'n va menjar un trosset.

Va reposar a la cadira de vímet de la cuina. Des de la finestra veia el carrer. Avui el cel tenia aquell blau intens dels dies de vent. El sol jugava amb els núvols esfilagarsats. Un grup de nois caminava per la vorera rient d'alguna ximple-ria, una dona d'uns quaranta anys passejava un gos petit, un avi acompanyava a la que devia ser la seva néta a la guarderia del davant. I la vida allà a fora continuava. Va córrer la cortina. No volia que la veiessin. Feia molt que no tenia contacte amb els seus amics: la Lola, l'Elisenda i el Jorge feia molts mesos que li havien perdut la pista. Al principi van insistir per veure's però la muralla d'excuses no la va poder escalar i la seva amistat es va fondre en la teranyina de les vides quotidianes. Que es canviessin de poble, també va ajudar. El seu món, el de la Ginesta, s'havia fet petit i insegur. Mediocre.

Al cronòmetre va posar nou minuts i el va engegar. No eren els dotze de la recepta, però ella creia que quedaven molt més bones si no fornejavent tant. Com que en sortien més tovetes, necessitava una pala i molta cura. Feia servir la d'acer que li va regalar un dia el Víctor. A venir un dia de la feina amb un regal embolicat en paper verd ple d'excuses. Ella el va obrir i li va semblar una mostra d'amor

immensa. Li va encantar i es va convèncer que el Víctor l'estimava tant com ella a ell. L'enèsim perdó va fer caure en l'oblit el morat blavós de la cuixa esquerra.

Tornava a mirar el carrer. En aquell moment no hi passava ningú i es va fixar com les branques i les fulles dels plataners dansaven el ball de gregal. L'alarma del cronòmetre la va fer aterrar de nou a la cuina de rajoles blanques i taula de fusta, marbre fosc i armaris de roure. Va dipositar la safata sobre els ferros dels fogons. La pala la va agafar amb tota la fermesa possible. Aquell era el moment crucial de tota la recepta. Havia d'agafar les galetes de manera àgil i ràpida perquè no es deformessin. I les havia de dipositar sobre el marbre fosc per tal que es refredessin sense que les hagués de tocar. Ja havia fet espai prèviament. Tot estava net i preparat per la seva obra d'art. Un cop alineades es va assegurar que l'olor de les galetes era el de sempre, el que li agradava al Víctor. Sí que ho era, sí. El lleu somriure que se li va dibuixar de forma inconscient, la va fer posar en guàrdia. Havia d'estar ben concentrada. Un cop consistents i fredes, va agafar les galetes i les va posar a la caixa metàl·lica a on sempre les desava. Totes menys tres.

Viure sota el mateix sostre que el seu marit, l'havia transformat en una dona absolutament ordenada i metòdica. Va aprendre a estalviar-se moltes pallisses d'aquesta manera.

Va tornar a netejar tota la cuina, amb sabó i vinagre. Va escombrar i fregar el terra. La brossa la va tancar amb un nus i la va deixar al replà. La baixaria abans de donar-li el cafè amb galetes al Víctor.

Va arribar a l'hora de sempre. El dringar de les claus la va posar en guàrdia. El va escoltar, darrere la porta com entrava i deixava la jaqueta penjada al rebedor, la bossa de la feina la deixava al costat de la catifa, i com s'escarxofava al sofà del menjador mentre la saludava. No feia falta mirar-lo. Sabia exactament a on era en tot moment. Era el que tenia viure amb el Víctor. Va sortir de la cuina amb el davantal.

—Què hi ha de dinar avui? Espero que m'agradi! —digué amb un to inquisidor.

—T'agradarà! Avui vas molt guapo amb aquesta camisa —digué la Ginesta mentre observava el lleu somriure del seu marit.

Van dinar en silenci, com sempre. Miraven les notícies de les dues, quan van acabar les postres. La Ginesta va recollir la taula, mentre ell s'enfonsava al sofà i la mirava. Amagava els nervis en aquelles cames llargues que movia amunt i avall del pis. Ja quedava poc —va pensar.

Les tres galetes les va disposar a la safata de fusta, junt amb la tassa de cafè. La llet l'havia escalfada a part. Al Víctor li agrada veure com li posava al cafè. D'aquesta manera s'assegurava que estava molt calenta, com a ell li agradava. Algun dia, s'havia trobat la llet a una temperatura que no era l'esperada, i li havia tirat literalment pel cap. Regalimant-li el líquid pels cabells es va apartar les llàgrimes que li queien galta avall sense aturador. S'havia eixugat la llet amb el drap. Des de l'habitació a on es va canviar de roba, va tornar a treure el valor, per sortir cap al menjador i demanar-li disculpes. Ell les va acceptar sense cap més conseqüència.

—A veure què tal estan les galetes avui, Gi. —i a ella li va venir la suor freda de sempre.

I va caure la tarda com si res hagués passat.

Amb un somriure va amagar els nervis. Des del marc de la porta, va observar-lo com mossegava la primera. No va fer cap escarafall. De fet, el gust que tenien era el de sempre. Ella les havia provat.

Des de la cuina, va agafar la bossa de brossa i li va fer un petit tall al costat. Pesava molt però aguantaria fins al carrer. O això esperava. Va treure el cap per mirar-lo de nou. Va veure com el Víctor tenia moltes dificultats per respirar. Petites gotes de suor, baixaven pel seu front. Unes taques a la pell confirmaven els inicis de la reacció al·lèrgica. La llengua i la boca van començar a inflar-se. La Ginesta s'havia assegurat abans de dinar que la xeringa antixocs anafilàctics estava desada al calaix erroni. Va veure com ell s'aixecava i intentava parlar-li. No podia. Es va dirigir cap a la calaixera per trobar la seva salvació sense èxit. Era el moment perfecte de la Ginesta per agafar la bossa i marxar.

—Baixo la brossa. Ara vinc! —va cridar amb un to més alt, per assegurar-se que la veïna del tercer la sentís.

El dia que va començar a fantasiejar amb la mort del seu marit, va ser després d'una pallissa matinera. La Ginesta li havia amagat el canvi de les compres de la carnisseria. Ara dos euros, ara un euro. I havia arribat a acumular la quantitat necessària per pagar-se un curs de cuina. El faria als matins mentre ell estigués treballant. Va pensar que no se n'adonaria. I un missatge electrònic de confirmació de

plaça li havia arribat al Víctor. Ella tenia prohibit tenir cap adreça electrònica i va deixar el d'ell, pensant-se que no li respondrien. Un braç trencat i una fissura al pòmul van ser el resum de l'episodi violent. I el ram de margarides de la tarda aquell cop no va ser suficient. I ja no el va excusar més.

Va tancar la porta del pis darrere seu. Just quan sortia pel portal, a deu metres del contenidor, la bossa de brossa se li va trencar. Perfecte —va pensar. I s'hi va estar tres minuts més de l'habitual per tirar les escombraries.

Quan va tornar a casa, tot era silenci. I el va veure bo-caterrosa davant la calaixera, quiet. Que fàcil que havia estat. Dues simples anous camuflades entre mantega i farina, l'alliberarien del patiment de tants anys. Era l'única solució que havia trobat. Havia tret les forces per mantenir la serenitat. Era un joc molt bèstia en què només un podia guanyar. Si anava a la policia, li prometrien molt però en realitat no hi podrien fer res. Si continuava com estava ell acabaria matant-la. Va aprofitar el rol de dona maltractada per actuar i enganyar-lo.

El va estar observant des de la cuina, fins al final. I aleshores va trucar al telèfon d'emergències. Quan va arribar la policia s'havia canviat i s'havia posat aquell vestit groc que tant li agradava.

Premi de Relats Curts
de Joves Autors

Dotat pel Consell Comarcal de l'Alt Urgell

GIRS A PEDALS

Joel Aubet Nevado

Obra guanyadora

Com mès gardians è, mens sauvat sò.

Com mens gardians è, mès sauvat.

Qual sò?

Com cada diumenge després de missa, el Climent del Servellà es calça de ciclista i s'estreny la corretja dels pedals de clip de la seua Gousset, una bicicleta més vella que l'anar a peu forjada en algun racó del Roine, a la falda dels Alps. La va comprar, de segona mà, al Martí de Llimois, un acordionista que l'havia fet servir tota la vida per anar a tocar a les festes dels pobles de la vall. El músic li va vendre en penjar l'instrument de manera definitiva. Al vell Martí, quan se li va acabar la música, se li van acabar també les pedalades.

Aquest diumenge, el Climent frisa per arribar al cim a l'om de la vella Gousset i respondre l'última missiva del Pierre, l'amic que té a l'altra banda de la carena i que encara no ha vist mai. Cada cap de setmana repeteix la mateixa operació. Pedala amunt fins al Coll de la Cabana i, d'amagatotis, aixeca la llosa pactada de la cantonada a garbí de la cabana de vaquer. Allavons, comprovant que ningú espia,

hi deixa la carta que duu al sarró i n'espera resposta pel diumenge següent. Amb el Pierre, mantenen relació epistolar des de fa anys, per casualitat. El Pierre és un romàntic que va deixant missatges pel món. I el Climent un aixeca-lloses, de ment inquieta. La setmana passada, l'amic de tramuntana li va deixar una endevinalla, en occità, al lloc de sempre. I des d'ençà que li ha estat donant voltes mentre feinejava al taller, entre ribotada i ribotada, fins a trobar-ne la solució.

En pic que el capellà ha pronunciat l'*Ite, missa est* que la resposta li crema a la butxaca i trina per pujar com un llamp per a compartir-la amb el Pierre. Abillat per a l'ocasió, amb el bidó ple d'aigua amb vi, i el sarró amb la carta i una mica de vianda, el fuster bicicleta enfila alegroi el camí de la costa de la Ginebrera amunt. Amunt cap al Coll de la Cabana.

El camí per on puja s'embolica pel pendís com el fil d'una troca deixat caure a lloure pel llom de la muntanya. Un fil descosit que serpenteja durant vuit quilòmetres, tibant durant la major part del seu recorregut. Com que el fa cada diumenge des de fa anys, el té ben estudiat i se'l coneix, evidentment, fil per randa. Ben bé com si l'hagués sargit ell. Gràcies a Déu, o més aviat a algun mecànic-inventor, la Gousset que pedala disposa d'una roda posterior amb dos pinyons, un per banda. El pinyó gran permet que el Climent pugui escalar el garbuix pendent i retorçut amb relativa dignitat. Conscient de l'empresa que té al davant, puja pedalant parsimoniosament. Dosificant. Sabent que, al final, sempre hi ha el present. I que aquest s'ha de cuidar.

Durant els primers revolts del cabdell descabdellat, pensa en la satisfacció de poder deixar la resposta a l'endevina-

lla sota la llosa de sempre, a redòs de la cabana de vaquer que dóna nom al coll. I pensa, allavons, en la cara que farà el Pierre. És curiós com et pots imaginar la cara d'algú a qui no coneixes i, encara més, figurar-te'n les expressions.

A mig pujar, passada la borda d'Arinsola, li ve al cap la vegada que el Pierre li va deixar amagades unes historietes d'indis i vaquers escrites en francès. Malgrat l'entrebanc de l'idioma, les va gaudir com un nen petit en llegir-les i, ara, les guarda a casa com si fossin un tresor. En els seus trocs furtius també s'havien intercanviat retalls de diaris. Els millors, els dels relats més apassionants amb cròniques del Tour de França. Ara bé, el que més el fa galir són els trencaclosques. Les endevinalles l'apassionen, però l'idioma és, sovint, un contratemps. Per això no en pot gaudir tant com voldria. El mateix li passa amb els *mots croisés*, una obra que, creu ell, només pot haver-la inventat un enrajolador-lingüista. Tot i això, no sempre són lletres allò que li fa ballar el cap. També l'apassionen els problemes d'escacs. El seu preferit és un en què havia de fer escac-i-mat al rei amb un peó. Pura poesia. Fer escac al rei és com pujar un port amb bicicleta. La vella lluita del feble contra el fort i l'orgull de formar part, sempre, del feble.

Més amunt d'Arinsola, la vall s'eixampla una mica i des d'un revolt obert es poden albirar els bancals de la zona de Terrassoles. Sempre l'han meravellat aquests esglaons a la muntanya. Els bancals, marges i feixes de pedra seca són les piràmides del Pirineu, pensa. Aquests, no obstant això, aixecats en favor de la vida. Davant tal espectacle, toca parada. Una vista així s'ha de celebrar amb un glop d'aigua amb vi i un tall de pa amb formatge. Li queden ben pocs

revolts per coronar, però, al cap i a la fi, què és tot plegat, si no una excusa?

Avivat per la berena, enfronta les últimes corbes de ferradura animós, amb un ritme més que alegre. Quan ja té el peu al coll de l'ascensió, sempre s'entalenteix. Barreja d'eufòria i coneixement. Com l'aigua amb vi. Ja gairebé ho té fet. Última corba... *et voilà!* En arribar, però, galleda d'aigua freda. Res de cabana, res de llosa i res de cartes. Per contra, un escamot de dotze homes vestits de militar, una retroexcavadora i una piconadora. El Climent afluixa la corretja del pedal esquerre, toca el fre i posa peu a terra. Es veu que la cabana emprenya, que allí hi ha d'anar un post d'observació militar. Per a la fútil i inútil Línia P, una paranoica barrera defensiva creada per evitar la possible invasió d'una Espanya postguerrosera i que mai servirà per a res. Òbviament, en aquell moment al Climent no li'n van dir res, de tot això. Amb un "*maniobras militares, ¡circule!*" n'hi va haver prou. Allavons, el fuster pedalador, atònit, fa mitja volta, es mira el sarró amb la carta dins i comença el descens cap avall. Avall, cap al fons de la vall.

Així fou com, una vegada més, el plom matà la ploma i la frontera l'intercanvi. En aquella llarga baixada, al Climent, com al Martí, se li va acabar la música. I així, amb un búnquer que no es faria servir mai, va acabar una història de permutes sobre rodes. De ciclisme per correspondència. De girs a pedals. D'un *secret* mai revelat.

Premi Germans Espar i Tressens

Dotat pel Consell Comarcal de l'Alt Urgell

ALTRES TERRES, ALTRES TEMPS

Rosa Gurrera

Obra guanyadora

Vam arribar passada la mitjanit. El cotxe es va aturar en una esplanada erma, allà on la ciutat i els carrers es començaven a perdre per donar pas als camps i als camins. Sobre la porta d'entrada, un fanal vessava una llum freda que retallava contra la nit la nuesa del paratge, així com l'ampla façana escandida per una doble fila de finestres. Davant de la porta, dret als graons que la precedien, un home en cos de camisa (molt blanca sota la claror crua) ens esperava. Era el capatàs. Era allí, a aquelles hores intempestives, per donar-nos la benvinguda. Restes d'un ancestral esperit feudal l'havien empès sens dubte a aquell gest. Per tard que fos, per més que la jornada laboral ja hagués quedat ben enrere, per més que aquella nit fos la vetlla d'una festa que començaria al cap de ben poques hores (que de fet ja havia començat), calia rebre l'amo. Amb el respecte degut, però amb posat ferm i digne; amb l'orgull del subaltern que es preua de saber quin és el seu lloc.

No recordo la primera visió de l'interior de la casa, del pis on hauria de viure els propers temps. Suposo que ho veia tot tamisat pel vel de la son: havíem viatjat tot el dia, i malgrat l'excitació del viatge ja em començava a rendir el

cansament; a més, per a mi que no havia viatjat mai (més enllà d'un parell de visites a Barcelona, que només exagerant es podrien considerar viatge) les visions que s'havien acumulat al llarg de la jornada tenien un caire difús, irreal, com arrencades a un somni. En la primera etapa havia vist desfil·lar des de la finestreta del tren els camps de la meua terra, amb els seus horts i oliveres, amb els seus avellaners; havia contemplat com s'anaven transformant en les terres molt més fèrtils de València, desbordants d'aigua i tarongers; havia vist com prenia vida, sota els meus propis ulls, tot allò que ja m'havia fet somiar quan encara no era més que un grapat d'imatges en un llibre de geografia: les barraques, taques blanques sobre l'ocre i el verd; les sèquies remoroses, els arrossars, els blaus i els verds inacabables de l'Albufera. De tant en tant, a l'altra banda del tren, una llambregada de mar. Sí, ara tot allò era de debò; jo hi era. Però la velocitat amb què tot anava quedant enrere fins esvair-se en la llunyania li restava realitat. No ho podia tocar, no ho podia trepitjar. Com les imatges del cine o dels somnis, vistos des del tren, en contínua desfilada, aquells paisatges tenien alguna cosa d'aparicions fantasmals.

Malgrat tot, o potser per aquesta mateixa raó (cal no menystenir la força del cinema o la persistència de les imatges oníriques), aquesta primera etapa del viatge la recordo amb prou nitidesa. Recordo en canvi només vagament un passeig per València, al migdia; del dinar, així com de la següent etapa (en autocar, segons crec) ja no me'n queda res a la memòria. Sobre aquest fons borrós destaca amb força l'arribada a Alacant, al vespre; a una Esplanada que lluia sota un cel guspirejant de focs artificials que s'emmi-

rallaven al mar; gotims de llumetes titil·lants, com dàtils de colors, penjaven de les palmeres. Tota una explosió de llum i festa que ens va fer recordar de cop que era la nit de Sant Joan. Mai m'havia semblat tan màgica. La veig encara, després de més de cinquanta anys.

A Alacant ens va venir a buscar el Pere, l'encarregat, amb el seu sis-cents. Ell i la seva dona serien els mesos vivents els nostres veïns, els únics coneguts en aquella ciutat on ara ens dirigíem, i els únics catalans que veuríem en molt de temps. L'únic pont amb un passat i una terra que quedaven lluny, i que no sabíem ni tan sols si retrobaríem.

D'aquest últim tram del viatge tampoc no en recordo res; segurament em deuria adormir. Al cap i a la fi, la nit ja era ben entrada. La fosca havia intensificat la naturalesa fantasmal del paisatge, i en cas de mirar per la finestreta només hauria pogut veure un ràpid desfilat d'ombres. A més, per més que el viatge hagués atiat les meves ganes de veure món, la curiositat va acabar cedint el pas al cansament. Crec que no em vaig despertar fins que algú em va sacsar i em va dir que ja havíem arribat al nostre destí.

De la Catalunya que es tenia per europea i civilitzada, més propera a França que al país a què la història per bé o per mal l'havia unit (aquella Espanya que aleshores, amb un orgull dubtós, es proclamava *different*), havíem fet cap al que consideràvem en la nostra arrogant ignorància l'avantsala de l'Àfrica salvatge. El viatge tenia doncs per a nosaltres un cert caire d'expedició de conquesta. Al cap i a

la fi, el meu pare anava a fer-se càrrec de la sucursal d'una empresa catalana d'exportació de fruits secs; la primera que s'instal·laria en aquell país d'economia deprimida, en tants sentits deixat de la mà de Déu.

I vet aquí que, com si es tractés d'un primer contacte amb terres verges, amb els seus perills, amb la seva flora i la seva fauna potencialment agressores, el primer matí em vaig despertar amb les cames devorades per les picades de miríades de mosquits. A través d'aquells insectes voraçs, el país semidesèrtic es venjava dels seus colonitzadors. Estàvem avisats. La finestra de la meua habitació, com la dels meus pares (que també havien estat víctimes dels fiblons afamats), lluiria des d'aleshores una espessa mosquitera verda. Però ignorant l'avís, a partir d'aquell mateix matí vaig encetar el període d'exploració i descobriment. De la pròpia casa, que em semblava enorme, i aplegava dos habitatges (el de l'encarregat i el nostre), unes oficines i un gran magatzem. Dels camins i els camps que s'obrien tot just sortir de casa, en aquella esplanada entrevista la nit de l'arribada. De la ciutat, aquella ciutat lluminosa i acollidora que mirava al mar. De nova gent, nous costums, nous arbres i nous fruits.

Aviat vaig tastar per primer cop la xirimoia, aquella fruita sensual amb intensa sabor d'espècies, aquí encara desconeguda. Vaig veure estranyada com els ficus, aquelles plantes que a casa nostra eren petites i domèstiques i les teníem en un test a un racó del menjador, eren allí arbres esponerosos de densa copa i enormes i tortuoses arrels. I un dia vaig veure sorpresa com, pels carrers polsegosos de la ciutat i sota un sol ardent, deambulaven foscos cowboys

amb els seus esperons, les seves pistoles i les seves cartutxeres. On érem? A l'oest? No havíem anat al sud...?

I és que l'Àfrica es disfressava de Far West, en aquella Almería de pel·lícula on molts no tenien més remei, per sobreviure, que fer d'extres a les produccions que alguns estudis estrangers hi venien a rodar, aprofitant que allí tot valia quatre rals i sempre hi feia sol. Cada dissabte es formaven llarguíssimes cues davant de l'estació d'autobusos per cobrar la minsa paga setmanal, que només donava per malviure. De tant en tant, esperonats per miratges de rivalitat (que emanaven potser d'aquelles disfresses de pistolers, o de la gana que els havia empès a adoptar-les) els que esperaven s'embolicaven en baralles absurdes que podien acabar en ganivetades. Per sort, les pistoles eren d'*attrezzo*. La vida és crua i els homes s'enfronten, quan hi ha tan poc a repartir.

Així que no vam trigar a descobrir la misèria que s'amagava sota aquella capa d'exotisme: Almería era, en aquell temps, una ciutat d'uns cent mil habitants on només dues empreses (a part dels petits comerços i tallers, la majoria familiars) oferien llocs de treball. I una era precisament la que el meu pare regentava, fet que ens convertia en una mena de *señoritos* o cacics. De vegades dol descobrir el lloc que s'ocupa a la vida. De manera que va començar a néixer en mi un vague sentiment de culpa, agreujat pel fet de veure que, en lloc d'amb retrets potser merescuts, aquella bona gent ens rebia amb una hospitalitat i una generositat del tot exemplars. I pensar que nosaltres, més d'un cop, havíem anomenat "xarnegos" els germans i cosins dels que ara ens acollien, i ens els havíem mirat (per què no dir-ho?) una mica de dalt a baix! Una vergonya molt

saludable em va vacunar per sempre de certes actituds de menyspreu.

Si la ciutat adquiria un caire irreal en la seva tragicòmica caracterització de western, el magatzem també es va revelar aviat com un univers fora del corrent, i creuat pel mateix joc de llums i ombres. Els primers indicis van ser uns salts del tot sorprenents que efectuaven alguns dels mossos, des d'unes petites trapes que s'obrien al sostre, a quatre o cinc metres del terra: uns salts nets, elegants, amortits només per una pila de sacs i dels que sempre quedaven dempeus. Però encara més sorprenent resultava veure, de tant en tant, algun d'aquells xicots agafar embranzida i pujar (amb dos o tres passos lleugers, gairebé aeris) una rampa llisa de metall que, formant amb el terra un angle d'uns quaranta-cinc graus, refeia el camí a la inversa. Aquells moviments àgils, insòlits, que proclamaven la inutilitat dels ascensors, brillaven com espurnes enmig d'una rutina gris que semblava negar-los, convertir-los en una al·lucinació. Però no ho eren. Aviat vam saber que tenien una explicació: bona part del personal del magatzem provenia d'un circ. Cansats de la vida nòmada, de la precarietat, de l'escassetat, i potser fins i tot del risc que aquella feina comportava, aquells homes s'havien acollit a la seguretat i a la paga modesta però estable que *la fàbrica de almendras* (com ells en deien) els oferia. Teníem, doncs, un magatzem ple d'atletes i equilibristes, que aprofitaven les tasques ordinàries per mantenir-se en forma; fins i tot

teníem en nòmina, per tal de confirmar el tòpic, un autèntic pallasso trist.

Un dia ens van fer saber que el circ del qual havien format part acabava d'arribar a una petita ciutat propera, i ens van convidar a assistir-hi a una funció de nit. No cal dir que hi vam anar. En recordo dues coses: haver vist (per primer i últim cop a la vida) un número de motoristes acrobàtics que em va impressionar vivament, i haver contemplat fascinada les evolucions gairebé alades d'un trapezista que pocs dies després sofriria una caiguda mortal, deixant glaçat i amarat de dol el nostre magatzem.

Molts d'aquells homes bevien com beu sovint la gent sense futur: com qui busca en l'alcohol una mena d'anes-tèsia davant d'una vida sense horitzons. Ens va colpir especialment la història d'un dels treballadors, un home alt i fort, amable i cordial, que els dissabtes, en cobrar, es bevia bona part de la setmanada. No era l'únic: era gairebé un ritual aturar-se, només plegar, a la cantina de la cantonada, i començar el cap de setmana entre les boires del vi. Però l'home de qui parlo, tot i ser un bon jan, tenia molt mal beure. En arribar a casa, enterbolit i amb no se sap quins dimonis desfermats, es tornava violent; i aleshores la seva filla, una nena de vuit anys, en sentir que amenaçava la seva mare, li cantava cançons per amansir-lo i que s'adormís.

Com he dit, casa nostra era a una mena de frontera. L'esplanada on havíem aterrat la nit de Sant Joan era triangular, i limitava per una banda amb l'ampla façana de la casa i

el magatzem; per l'altra, amb un camp sense cultivar on creixien les ortigues; el tercer costat el formava un trosset de la Carretera de Ronda, en aquell temps un dels límits de la ciutat. Del vèrtex oposat a la carretera en sortia un camí. De fet, allí començaven ja els camps, i el seu entrellat de viaranys polsosos que duïen als *cortijos* que encara subsistien, tot i que ja estaven tocats per la decadència i s'apropaven a la seva extinció.

A un d'aquells *cortijos* hi compràvem els ous. Hi vivien dues velletes, mestressa i criada; en anar envellint se'ls havia anat esborrant la distància que anys enrere les separava. Resultaven entranyables, allí, sota la parra i en companyia d'una cabra i un grapat de gallines, davant la façana escrotonada; com dues supervivents en un món en ràpida mutació, d'esquenes als canvis que vivia la ciutat i que amenaçaven el seu redós.

I allí a prop, en un petit convent que sembla no haver existit mai (inútilment n'he cercat l'empremta per tot internet), una monja gris i discreta em va parlar un dia de la mort, com si presentís l'amenaça que pesava sobre el seu món pacífic i serè.

De manera que aquella terra de ningú que començava just a casa nostra era també com una frontera entre el passat i el futur. Aviat en aquells indrets hi creixeria un barri nou. La pròpia casa on jo vivia es transformaria en una residència d'ancians, i al davant, al que havia estat un ortigar, hi creixeria la Ciutat de la Justícia. Tot un món perdut seria substituït per dos símbols de l'inexorable pas del temps.

Hagués pogut parlar encara d'altres descobriments, de l'Institut on vaig estudiar el curs següent, d'una col·lecció de papallones, d'una serp dormint a un revolt del camí. De noves temptacions, noves amistats i també d'algunes traïcions. La nostra estada en aquella ciutat es va perllongar per quinze mesos, i en aquell temps vaig aprendre a abandonar vells prejudicis, a estimar alhora dues terres, a deixar-me esqueixar entre l'expectació i l'enyor. Hagués pogut dir, com el poeta: "M'exalta el nou i m'enamora el vell".

Allí vaig començar (potser per nostàlgia, potser per fidelitat al que jo era) a llegir i a escriure en català, aquesta llengua que és la meva però que ningú m'havia ensenyat. I també va ser allí, asseguda als graons de l'entrada de casa, on un capvespre vaig començar el meu primer conte, i vaig somiar de cara a l'ortigar florit que de gran seria escriptora. Potser cal viatjar, sortir d'un mateix, per trobar la pròpia identitat i les pròpies vocacions.

Premi Josep Grau i Colell

Dotat per l'Ajuntament d'Organyà

PORT DEL SILENCI

Manel Gibert Vallès

Obra guanyadora

Tanmateix, entretant, fuig irreparable, el temps,
mentre ens aturem, captivats per l'amor als detalls.

Virgili, *Geòrgiques*

I

evocar invocar mars absents
des dels llimbs imprecisos del son

pouar plenilunis enmig de la nit
 enllà d'aquest ara que se'ns escapa
 ençà de nosaltres mateixos

entomar onades vessar llàgrimes
a l'estuari on tu m'esperes
entre l'aire d'un silenci
i els límits indestriables de l'esdevenidor

II

al fons del rellotge
de sorra de mi mateix receptacle fràgil oblits
i mots escrits amb cal·ligrafies
i matèria de silencis que es vincen
com espigues en l'efecte del vent que pentina els sembrats

III

laberints obscurs remots jardins exuberants
a l'altre costat dels murs infranquejables del demà

roman el pòsit del foc a la cendra al cau feréstec
de les nits estrafetes

 i romanen les despulles
dels jorns als precipicis dels crepuscles

 les cadències dels versos
que s'entreobren talment flors voluptuoses
 i esclaten als interlunis

i arren els mots potser eixorcs
 i ressonen les veus

IV

cau el temps al fons insondable dels anys

interval·ls de pluja ones vençudes

els ecos del silenci músiques i carícies estanys
estels i desmais rius que atenyen la mar
illes que es dibuixen al contrallum dels núvols

ports de salvació finestrals oberts naus sense rumb
empremtes a l'arena brises perfum
de remembrances

V

m'arrapo als espadats de l'espaitemps
retinc obscuritats
respiro les fosques nocturnes hi cerco verals
de clarors concises i
en el trànsit cap al dia somnis fràgils
que es filtren per l'aurora si em desvetllo
i trobo oceans de blaus inesgotables
si escanyo el futur amb les mans del passat
i sojorno a la intempèrie i en el trasbals
refaig el trajecte cap al somieig

VI

sufoco la set d'ara cerco endins dels ulls
el ser desitjós de ser que esdevinc

apago el llum inspiro em capbusso
en un gorg i m'envaeix el dubte la incertesa
davant de les regions ignotes de mi

m'enlluernen les obscuritats de l'esvoranc que creix
irreversible com l'ésser que emergeix del silenci

VII

rere els vidres el plovisqueig i les arbredes
 l'oratge i l'encuny dels astres
en paratges on s'esbalcen els ponents

les hores incandescentcs prescriuen palpiten
i espeteguen a les bocanes dels ports
 acumulen pòsits en platges desertes

lapses que oficien cerimònies de trànsit cap a d'altres lapses

arbres que oscil·len com pèndols interludis
que es gesten en silenci en la tebiesa dels eclipsis
 en el llim dels guals
 en el rellent de les dunes
 en la saó de la terra

VIII

aigua que murmura entre silenci i silenci
 crepuscle encès que percut la mar
de mitjanit on una lluna minvant oneja a la llunyania

trencar el tel de glaç d'un toll al camí del poema

petjades enigmàtiques als arenys de cada matinada

línies d'acrílics trobant-se a l'atzar sobre un llenç de cotó

la llei del canvi etern
 aliatges de metalls cobrint l'escultura del buit essencial
 bosses de plàstic
vagant pels aparcaments dels somnis
 plors que no surten dels ulls estrelles clavades
sota les ungles llargues del destí
 esperances i temors a la vora de l'abisme

IX

miralls de llum esbalçada els teus ulls
 capvespres d'hivern
que m'escruten des de la tendresa
i m'inunden quan desfulles els pètals dels instants
 els pètals que jo recullo afectuós
amb els dits commoguts com si fossin cristalls
d'un pretèrit trencat en mil bocins
 llunes desades
a les maletes dels nostres viatges
d'anada sense retorn
 llunes que s'emmirallen
als tolls de la pluja d'ahir
 a les platges
on la sal de la memòria cristal·litza

X

els dies es precipiten
per estimballs d'hores salvatges
que encara retinc als ulls

recol·lecto travertins dels sols que s'esbuquen

ens veiem en la boira de tot el que hem provat de ser
rastregem als llindars de les fosques
en els miratges esclats de clarors
que il·luminen el no-res

XI

acariciem moments obrim espais al santuari d'avui
transitem per sendes ignotes

resseguim contorns
encetem rutes d'anada sense regrés

repleguem flors per les vores dels somnis
als enforcalls de tardes que s'estronquen

nostàlgies que són tornaveus dels nostres encontres

ens mirem l'un a l'altre perplexos
enfrentats a la paradoxa de la infinitud

i ens lliurem al dèdal del cos de l'altre tornem a la nit
mirem com plou la tristesa a l'atri obert a la vall

XII

paraules a recer dels records

evocacions llostres de ferro forjat
pels embats dels vents
que cusen blaus al cel

sorra del temps que envaeix el jardí del desig

el tornaveu del silenci a la cambra dels enyors
allà on una música muda els espais interiors

preludis de pluja en estacions de partença
penombres d'equinocci horitzons de bronze

XIII

ens extraviem desxifrem esgrafiats
a les parets asproses de la nit
 tastem el rovell de les fonts estroncades

ens deixem endur per l'ombradís de les senderes

una sang dolça i tanmateix exaltada
cau transparent als foscants
mentre nosaltres endevinem els ambres de totes les albes
i els reflexos de bronze brunyit
es dipositen al fons insondable de les postes

estibem ombres diferides al tombant del present
quan fem inventari de les hores mortes
i les estrelles ens encalquen de nou

llavors retornem a l'oblit
i ens adormim dins les ruïnes del temple celeste
 al resguard del port del silenci

Premi Narieda

Dotat per l'Ajuntament d'Organyà

ALUMNES DE PRIMÀRIA DE LA ZER NARIEDA

Coll de Nargó
Organyà
Peramola

CICLE INICIAL DE PRIMÀRIA

EL RELLOTGE D'OR

Jana Roy Guirado
Escola Miret i Sans. Organyà
Obra guanyadora

Hi havia una vegada un rellotge d'or que la Shiva i la Jana havien sentit dir que estava amagat, i no sabien on podia estar.

Fins que un dia varen trobar un llibre on deia on es podia haver amagat una part d'un tresor, que feia molt temps que no es trobava.

—Ahhhhh! Podria ser que fos el rellotge d'or que volíem trobar?

La sorpresa és que el llibre deia que estava a Organyà, sota el campanar de l'església.

Un dia, quan era de nit, van esperar que la gent anés a dormir i, sense por, les dos nenes van anar a buscar-lo.

I quan varen obrir la porta de l'església, tot estava fosc i, amb la llum d'un mòbil, van pujar les escales que anaven fins al campanar.

I sota les campananes hi havia una cosa que brillava, però varen sentir un soroll, hi havia una bèstia que feia grrrrrrffff! i els ulls brillaven a la foscor, i després varen sentir miaaaaau! miaaaaau!

Era el Flyver, el gat de la Jana, que, quan la gent s'anava a dormir, anava a vigilar el secret d'Organyà, un rellotge d'or, que estava amagat sota les campanes.

I les dos nenes estaven molt contentes per haver trobat el secret, i l'endemà van fer una gran festa a tot el poble.

CICLE MITJÀ DE PRIMÀRIA

VIATGE A LA MUNTANYA MÀGICA

Jesús Obach Manrique
Escola Miret i Sans. Organyà
Obra guanyadora

Vaig sentir que a un poble hi ha una muntanya que és màgica.

Així que, amb el meu grup d'amics vam començar una expedició: l'expedició de la ZER Narieda.

Els vaig dir: "Amics, hem d'anar a descobrir què és aquesta muntanya i què és el que es pot fer. Només us diré que hem de passar per tres pobles: Peramola, Nargó i Organyà"

L'expedició va estar plena d'aventures:

Al primer poble vam omplir la motxilla de moles, mm-mmmmm... que bones!!!

Seguint el camí vam descobrir un indret meravellós ple d'històries de dinosaures, ous, petjades, fòssils... Va ser esplèndid i interessant. Pensar que en aquest lloc hi va haver dinosaures ens deixa bocabadats!

Continuem caminant i ens trobem a dalt de l'ermita de Santa Fe, quines vistes tan boniques de la nostra zona! I sabeu que mossèn Jacint Verdaguer va estar caminant per aquests camins? Cansats, continuem la nostra aventura. Trobem dòlmens i un camí ple de misteris.

Les nostres motxilles es van omplir de milers de records

d'aquests llocs tan especials i bonics.

Finalment, vam arribar al nostre objectiu: la muntanya màgica! Vam descobrir la sensació de ser un ocell. La nostra aventura va acabar amb un vol amb parapent des d'aquesta muntanya màgica. Va ser espectacular!

Doncs ja sabeu, a la ZER Narieda moltes aventures podeu viure...

T'hi apuntes?

CICLE SUPERIOR DE PRIMÀRIA

L'AVENTURA DEL TRONC MÀGIC

Pep Capdevila Capel

Escola Sant Climent. Coll de Nargó

Obra guanyadora

Vet aquí que una vegada, enmig d'un bosc ple d'avets i pins, hi vivia un tronc que, a mesura que anava creixent, es va adonar que se sentia diferent als altres que l'envoltaven. Era un tronc màgic, però encara no ho sabia.

Un dia, quan tot just acabava de sortir el sol, van aparèixer uns lletanyataires carregats amb serres i destrals que s'anaven endinsant al bosc. El tronc, quan va sentir unes veus que deien que havien de tallar mig bosc, es va posar trist i enrabiad alhora, sempre havien viscut en aquell bosc, i ara on se'ls emportarien? Estava tan enfadat que semblava que les seves branques es volguessin allargar per fer fora aquells homes que avançaven davant seu. De sobte va notar un moviment sota les seves arrels i es va adonar que podia caminar. Tot plegast era una mica estrany, però ara sabia que era diferent als altres troncs, que el miraven sorpresos, clavats a terra sense poder moure's. Volia descobrir què li passava i va anar a un lloc on hi ha gravada a la roca la potada del dimoni, i va cridar:

—Dimoni, sé que estàs amagat. Surt, que et necessito.

De sobte va aparèixer el dimoni davant seu i el tronc li va preguntar:

—Com pot ser que hagi pogut caminar fins aquí? M'he escapat perquè uns llenyataires em volien tallar.

—Tranquil, ets un tronc màgic, i els llenyataires tallen els troncs com tu per construir un rai —va explicar-li el dimoni.

—I què és un rai? —va preguntar el tronc.

—Cada any la gent del poble tallen els troncs i construeixen un rai per navegar pel riu i transportar la fusta. Aquests homes s'anomenen raiers i venen la fusta que creix al bosc. Ara el que has de fer és anar cap al riu i veuràs com ho fan.

El tronc es va acomiadar del dimoni i pel camí anava pensant que això de baixar riu avall seria una gran aventura. El fort corrent el va dur des de dalt de la muntanya fins a un lloc on el riu s'eixamplava i uns homes vestits amb camisa blanca, pantalons fins al genoll, una faixa, boina i sandàlies el van posar al costat dels altres ben lligat. No estava sol, ja que el rai era llarg i a la part de davant, on ell estava, hi havia el timó. Tot estava a punt, a poc a poc es començava a moure. Estava trist per deixar enrere el bosc on havia crescut, però aquell viatge valia la pena. Tots van tenir temps de pensar, els raiers en els diners que rebrien per la fusta i els troncs en què es convertirien un cop venuts.

Edició:

Ajuntament d'Organyà

Amb el suport de

Diputació de Lleida

municipis, territori i tu